Поштарина плаћена у готову

YU ISSN 0017—0933

ГЛАСНИК

АДВОКАТСКЕ КОМОРЕ ВОЈВОДИНЕ

ЧАСОПИС ЗА ПРАВНУ ТЕОРИЈУ И ПРАКСУ

LV год. од изласка
XXXII год. непрекидног излажења

Нови Сад, децембар 1983
Број 12

САДРЖАЈ

ЧЛАНЦИ И РАСПРАВЕ

Др Јожеф Салма — Догматски основи и развој правила о симуловању уговора (наставак)

ПРИКАЗ

Драган Бунић — Проф. др Обрад Перић: Коментар кривичноправних прописа о малолетницима

ПРАВНА ПРАКСА

Кривично право — Грађанско право

ГОДИШЊА СКУПШТИНА АДВОКАТСКЕ КОМОРЕ ВОЈВОДИНЕ

Извештај Управног одбора о раду Адвокатске коморе Војводине

Биланс прихода и расхода АКВ

Биланс стања АКВ на дан 31. XII 1982.

Финансијски план прихода и расхода за 1984. год.

САОПШТЕЊА

Из седнице Управног одбора

ГЛАСНИК
АДВОКАТСКЕ КОМОРЕ ВОЈВОДИНЕ
ЧАСОПИС ЗА ПРАВНУ ТЕОРИЈУ И ПРАКСУ

LV год. од изласка
XXXII год. непрекидног излажења

Нови Сад, децембар 1983
Број 12

ЧЛАНЦИ И РАСПРАВЕ

Др Јожеф Салма
доцент Правног факултета у Новом Саду

ДОГМАТСКИ ОСНОВИ И РАЗВОЈ ПРАВИЛА О СИМУЛОВАЊУ УГОВОРА

(наставак)

III. СХВАТАЊА САВРЕМЕНИХ ЗАКОНОДАВСТАВА О НОРМАТИВНОЈ СУШТИНИ СИМУЛОВАНИХ УГОВОРА

а) *Уопште*

12. Иако решења разних законодавстава како великих грађанских кодификација, новијих кодификација, тако и решења социјалистичких грађанских законика укључивши чак и наш Закон о облигационим односима, у погледу правних последица симуловања носе дубоке трагове теорије воље и теорије изјаве, методолошки приступи регулисању ове материје су различити. До те мере различити, да утичу и на опредељење извесних нормативних аспеката појма симуловања, дакле, на основе неважности симулованих аката.

Општи је међутим, утисак, да ни једно законодавство симуловани и дисимуловани уговор не сагледава као јединствену операцију. Санкције погађају углавном симуловане уговоре а не и дисимуловане. То је заједничка карактеристика свих познатих решења.

Постоје углавном две групе приступа. У првој групи се налазе бројни закони који се о материји симуловања не изјашњавају (нпр. енглеско право, од социјалистичких законодавстава Грађански законик ЧССР и НДР).

У другој групи се налазе она законодавства која на овај или онај начин регулишу материју симуловања.

У овој другој групи наилазимо на неколико приступа. У прву подгрупу смо убројали законе који материју симуловања регулишу међу одредбама о *недостацима воље:* Code civil (француски Грађански законик), Општи имовински законик за Књажевину Црну Гору (Богишићев законик), Bürgerliches Gesetzbuch (BGB, немачки Грађански законик), грчки Грађански законик, мађарски Грађански законик, пољски Грађански законик, наши републички закони о стамбеним односима и најзад, наш Закон о облигационим односима. Наравно, у овим законима постоје различити акценти који се крећу око мањег или већег уважења воље или изјаве воље.

У другој подгрупи се налазе закони који су правила о симуловању сместили међу одредбе о *тумачењу* уговора или изјаве воље (Швајцарски закон о облигацијама и Аустријски општи грађански законик).

У трећу подгрупу смо укључили законе који одређујући неважност симулованих уговора *не одређују ближе* карактер санкције, а тиме ни правни *карактер симулованих уговора* (Пољски, Руски, Немачки, Грчки грађански законици).

Најзад, одредбе ГЗ Италије и СССР о симуловању се налазе под *самосталним,* издвојеним насловом, иза одредаба о ништавости уговора због повреде поретка.

Ова класификација је наравно, као и свака друга, условна, извесна решења из једне тангирају решења из друге групе и сл. Она је извршена с обзиром на систематски положај одредаба о симуловању. Могуће су и друге класификације, нпр. на бази усвојених опредељења према теорији воље или изјаве. Међутим, чини се да је оваква класификација сиромашнија, јер се готово сва законодавства „окрећу" око та два опредељења.

б) *Закони који не регулишу материју симулованих уговора*

13. У овој групи постоје различити приступи. У неким законодавствима не запажамо ни директне одредбе о симуловању, нити трагове одредаба преко којих се на општи начин тангира ова материја (нпр. преко одредаба о сагласности воље и сл.). Као што смо већ у историјату видели, такав је случај са *енглеским* правом, које сем у једном пројекту Грађанског законика и истакнутих ретких места у теорији, готово да се и није бавило материјом симуловања.

У другим законодавствима опет, материја симуловања није директно регулисана, али налазимо у њима извесне одредбе које, иако по својој општости нису довољно регулативне у погледу ове материје, ипак омогућују да се у њима нађу извесне опште премисе релевантне и за ову материју. Такав је случај са Грађанским закоником Чехословачке.

14. У *ГЗ ЧССР* од 1964. године налазимо извесне одредбе међу правилима гл. IV посвећене правним пословима, које би могле да се односе и на материју симуловања.

Тако, параграф 34. одређује да је „правни посао *изјава воље* усмерена настанку, измени или престанку оних права или дужности које правни прописи за овакву изјаву везују". (Подвукао Ј. С.). У ставу 2, параграфа 35, је пак одређено да „изјаву воље треба тумачити онако како то, с обзиром на *околности под којима је учињена*, одговара *правилима социјалистичке заједнице*. Затим, параграф 37. истиче да „правни посао мора бити учињен слободно и озбиљно, одређено и *разумљиво*, иначе је *неважећи*. Посебно је меродавна одредба параграфа 39, која проглашава неважност заобилазних послова чему је симуловање типичан пример: „Неважећи правни посао који се својом садржином или *циљем* противи *закону*, или га *заобилази*, или који је у супротности са *интересима заједнице*". И најзад, параграф 41, говорећи о делимичној ништавости (које би се могле примењивати на релативну симулацију) говори о следећем: „Ако се разлог неважности односи само на део правног посла, неважећи је само тај део, уколико из природе правног посла, или из његове садржине или из околности под којима је до њега дошло не произилази да се тај део не може оделити од садржине."[51] (Подвукао Ј. С.).

Као што се види, материја симуловања се numeris clausus нигде не помиње. Ипак нам се чини да ове одредбе ГЗ ЧССР говоре о симуловању готово више него традиционалне формуле које га изричито регулишу. Чини се, наиме, да се из цитираних текстова поводом нормативног појма симуловања могу извући следећи закључци: а) Законик особито инсистира на дејству *изјаве воље* као творца правног посла (односно, уговора). Изјава воље се има тумачити како према *околностима*, тако и према *правилима социјалистичке заједнице*. Према томе, закон је на позицији теорије изјаве воље. Међутим, та позиција није, чини се, изражена на један субјективан начин, тј. није установљена искључиво у смислу, да се изјава има разумети како је само странке тумаче, већ и у једнаком вредновању изјаве странака, околности изјаве и интереса схватања друштвене заједнице. Тиме су установљени оригинални основи *објективног схватања теорије изјаве*. За *симуловани уговор* (као облик изјаве) би то могло да значи, да он важи под претпоставком да то околности случаја, карактер изјаве, интереси друштвене заједнице, а посебно трећих лица захтева. б) *Неозбиљна изјава* нема дејства међу странкама. Ту је закон остао у границама теорије воље. в) Ако симуловани уговор *заобилази закон* или је у *супротности са интересима заједнице*, примењује се санкција неважно-

[51] ГЗ ДР Немачке од 19. јуна 1975, такође, не садржи одредбу о симуловању. Али у § 68. одређује: „(1) уговор је ништав: 1. када је његов садржај противан у правним прописима садржаној забрани; 2. када није у складу са принципима социјалистичког морала; 3. када је при закључењу био усмерен на немогућу чинидбу; 4. када прописано одобрење од стране државног органа није дато. (2) Уговор је делимично ништав када се ништавост односи само на један део уговора а уговор би и без тог дела био закључен. Ако су прекршене прописане цене, уговор је пуноважан са дозвољеном ценом".

сти. Питање је међутим, какав је карактер те неважности и да ли неважност тангира и дисимуловани уговор. О томе се не може судити тумачењем законског текста. г) Поставља се питање да ли су се одредбе овог закона и не само одредбе овог закона, о делимичној ништавости, могле примењивати у смислу поништаја симулованог дела уговора. То сугерише негативан одговор нарочито стога што операција симуловања чини целину. Наиме, ако се симуловање и дисимуловање посматра као нераздвојна целина, повезана филтром заједничког вануговорног (фраудолозног или заобилазног) циља странака, могло би се поставити питање да ли дисимуловани уговор може опстати поништајем симулованог уговора?!

в) *Закони који изричито регулишу симуловане правне односе*

(а) ЗАКОНИ КОЈИ ПРАВНИ ПОЈАМ СИМУЛОВАЊА УГОВОРА ОДРЕБУЈУ ПРАВИЛИМА О НЕДОСТАЦИМА ИЛИ НЕПОСТОЈАЊА ВОЉЕ

15. Читав низ кодификација симуловање уговора регулише или у функцији мане воље или мане у изјави воље, односно, недостатка и у једном и у другом.

16. *Француско законодавство. Code civil.* Француски законодавац је у Грађанском законику симуловање сагледао као случај недостатка, мане у вољи (vices de consentement) и то у смислу потпуног непостојања воље у правцу настанка уговора. За разлику од многих грађанских законика који симуловање простиру на све правне послове, овај му налази места (чини се правилно) пре свега у уговорној материји. Истина, одредбе су и овде пре парцијалне него опште. Привидни правни посао (l' act simulé) се закључује у сагласности са другом уговорном страном без намере да закључени акт производи правне последице. Циљ симуловања је стварање заблуде код трећих лица о важењу закљученог уговора. Међутим, овај циљ не мора бити у противности са јавним поретком и моралом (l'ordre public). Привидан уговор је само по себи узев „неутралан". За правне последице је пуно значајније, какав је био карактер циља уговорних страна. Из тих разлога се у овом праву разликују (као и у неким немачким текстовима) „доброчина" симуловања и симуловања предузета у циљу заобилажења закона, све у зависности од карактера мотива странака.[52]

У том смислу су установљене појединачне одредбе Сс-а о симуловању. Тако, према чл. 1099/2. ништава су располагања путем поклона закључених између брачних другова, уколико поклонодавац располаже преко њему припадајуће имовине. Си-

[52] *Rieg,* Alfred, La rôle de la volonté dans l'act juridique en droit civil Francais et Allemand, thèse, Strasbourg, 1960, Paris; R. Pichon et R. Durand-Auzias, 1961, бр. 488/9, 492; *Vidal,* Essai d'une thèorie générale de la fraude en droit Française, thèse, Paris, 1957, стр. 164; *Ferid,* Murad, Das französische Zivilrecht I, II, Alfred Metzner, Frankfurt am Main, Berlin, 1971, 1 E 196, 1 E 1.

мулован уговор којим се заобилази закон, налази своје место међу одредбама о каузи, односно у светлу одредаба о каузи (особито чл. 1133, чл. 6). Овде спадају и одредбе о заобилазним поклонима и о правним пословима за случај смрти код којих се препознају елементи персоналне симулације (personne interposé), нпр. чл. 911. Сс.

И поред тога што француски законодавац симуловање истиче пре свега у материји уговора код којих недостаје кауза, у суштини, као што смо то већ у одељку о каузи покушали да покажемо, он се у многоме не разликује од осталих законодаваца код којих се симуловање појављује у функцији недостатка воље. Ипак, доктрина и пракса је допринела да се стекне увид у симуловање као фраудолозан акт.

Ако је симуловани уговор прикрио други, дисимуловани акт, акт који су странке стварно хтеле (contre lettre,[53] act disimulé), прикривени посао производи дејство међу странкама. Тиме је усвојена теорија воље (у домену страначког важења уговора). Међутим, савесна трећа лица се могу ослањати на симуловани уговор, њих не тангира дисимуловани акт (чл. 1321). Она имају релацију само према симулованом акту. Тиме је изгледа, удовољено теорији изјаве воље.[54]

Идеја „contre lettre" потиче у Француској још из старе јуриспруденције. У 1633. години су донете две пресуде Парламента Париза које истичу да се „против-уговори" не смеју истицати према трећим лицима. Касније је ова идеја у теорији подржана и на тај начин је и добила место у формули чл. 1321. Сс.

Заслуга је иначе Сс-а што је први указао на уговорни карактер симуловања. Ово основано истиче и немачка теорија.[55]

Порески прописи Француске. Са становишта оцене карактера симуловања, од особитог значаја су фискални прописи француског законодавца. Ови, као што је случај са прописом који датира још из 1912. године[56] санкцијом грађанскоправне ништавости погађају симуловани акт. Одатле је само корак даље продирању прописа другог карактера у целину материје симуловања, тј. и на дисимуловани акт.

Готово да је такав корак и учињен у важећем пореском законодавству Француске. Наиме, у чл. 1840. Општег закона о порезима,[57] проглашава се ништавим не само симуловани уго-

---

[53] Додуше, око тумачења израза „contre-lettre" нема сагласности, пошто члан 1321. Code civil није сасвим јасан. Неки сматрају да га треба схватити у смислу симулованог, а други пак, у смислу дисимулованог акта. То судимо по томе, што тај израз у различитим расправама је употребљен у различитом смислу. Отуда се дискусија о овом изразу своди на дискусију о термину, а не на његово значење. Могуће је да је то општи израз за целу операцију симуловања, пошто је ту реч о два међусобно садржајем супротстављена акта.

[54] Упор. *Glasson*, op. cit., стр. 61.

[55] *Strobel*, Marcel, Das Problem der Walrheit im Scheingeschäft, Diss., Göttingen, 1928, стр. 11.

[56] *Loi budgetaire* од 27. фебруара 1912.

[57] Code général des impôts (од 6. априла 1950. измене и допуне од 3. децембра 1960), Сл. л. Француске, бр. 65—1060.

вор, већ и одредбе дисимулованог уговора које се односе на стварну цену. Овде, дакле, видимо и цивилноправну санкцију ништавости дисимулованог уговора, као санкцију за индигнитет странака због повреде јавноправних прописа. То је редак продор идеје о симуловању, као интегралној операцији у домену упоредног законодавства.

17. *Општи имовински законик за Црну Гору (1888).* Иако је Богишићев законик и у теорији и у компаративном законодавству надалеко познат по оригиналним решењима, чини се да у материји симуловања не доноси у основи ништа ново. Остаје у границама *теорије воље,* шта више, искључиво у границама теорије воље. У том смислу је овај законик подржао основни акценат решења француског законодавца. Наиме, по његовим одредбама суд суди искључиво на бази дисимулованог уговора, дакле, на основу онога што је стварна страначка воља. Симуловање не интересује суд, чак *ни права трећа лица.* Са те стране посматрано, законик није имао слуха према интересима трећих савесних стицалаца.

Међутим, овај је законик имао и извесне формуле које подсећају на *правно-филозофска* опредељења, на шта упућују речи и захтеви за истинитим прометом и „ћутање" закона о ономе што бива са оним што су странке „претворно" закључиле. У овим формулама је прихватао и својевремено актуелне тенденције правне теорије.

Ове премисе, чини се, потврђују следеће речи чл. 913. Законика: „Пошто је *истина* истина, а *претварање је лаж,* бива да, кад уговорници уистину нешто друго чине него што, претварајући се, казују (нпр. ради се о дару, а показују да је продаја) таки уговор треба судити по ономе што се *истини с намером чини,* а не по ономе што се претворно показује." (Подв. Ј. С.).

Може се запазити да Законик готово *ништа не казује о правним последицама* симуловања, сем што се оне сагледавају у томе што је истинито и меродавно оно „што истини с намером чини". То је изгледа последица консеквентног опредељења текста према теорији воље, или за његов дериват, схватање о симуловању као неистине и дисимуловању као истине. Теорија воље, као што смо видели, сматра да симуловање и не треба санкционисати, и у том смислу, што се оно сматра као „правно ништа", јер му не припада поверење воље, и у том смислу, што је из појмовне структуре симуловања изостављен индигнитет странака. Из формуле закона, могло би се закључити, да намера за преваром која се захтева, није прецизирана. Није јасно, да ли се она односи на трећа лица, на закон, и сл. Али је извесно, да је „претварање" или „лаж" странака садржана у симулованом акту сагласно дело странака.

18. *Немачки грађански законик* (BGB — 1896). Немачки грађански законик је одредбе о симуловању, такође, регулисао у функцији недостатка у вољи, односно у смислу његовог потпуног изостанка код симулованог акта. Док француски и црногорски законодавац симуловање истиче као уговорну материју,

дотле немачки законодавни приступ овој материји даје шири домен, третирајући је у области правних послова.

Додуше, у неким земаљским кодификацијама Немачке, донетих пре BGB-а, налазимо и другачији, „уговорни" домен материје симуловања. Тако, Грађански законик Краљевине Саксоније у параграфу 828. говори о привидним уговорима код којих учесници уговор закључују само ради јавности, иако нису хтели да се обавезују, већ су потребне радње за закључење уговора предузели само ради привида.[58]

Већ у Грађанском законику Бадена налазимо одредбе које су у битноме идентичне решењима BGB-а.

Први пројекат BGB-а у параграфу 96. је у потпуности на терену вољне догме (теорије воље), када казује: „Привидни правни посао је ништав."[59]

У другом пројекту је заузет став између теорије воље и теорије изјаве воље.[60] Наиме, друга комисија, поводом регулисања симулованих уговора није хтела да заузме позитиван, опредељујући став у спору између теорије воље и теорије изјаве. Иако је то била намера, ипак ништавост привидног правног посла је изведена из догме о вољи. За другу комисију ништавост привидног правног посла због недостатка воље је била толико по себи разумљива, да је сматрала нужним да став 2 параграфа 117 треба ближе регулисати у том смислу, најпре из разлога повећања опште разумљивости закона, али и из основа што би због предложених формула „привидни послови висили у ваздуху", те би тако закон неосновано игнорисао привидне послове.[61]

Међутим, пошто се немачки законодавац оглушио о захтеве ревносних теоретичара, коначна решења одредаба о симулованим правним пословима су изазвала „жестоке" дискусије о томе да ли је законодавац усвојио теорију воље или теорију изјаве воље.[62]

Одредба параграфа 117. BGB-а, која се односи на симуловање налази се у одељку о изјави воље. Став 1. одређује: „Ако је *изјава воље* која се даје другоме уз *сагласност* последњег дата само привидно, она је *ништава*." Став 2. регулише „судбину" дисимулованог правног посла: „Ако привидни посао прикрива други правни посао, примењују се прописи који *важе* за *прикривени правни посао*".

Иако ове одредбе, заиста, на први мах не опредељују да ли је законодавац поклонио поверење теорији воље или изјави воље; у првом погледу је извесно да се он највише креће у ра-

---

[58] *Hormuth*, Arno, Das simulierte Rechtsgeschäft nach dem Rechte des BGB, Diss., Jena, 1904, стр. 11.

[59] В. *Hartmann*, A., op. cit., стр. 8; *Hormuth*, op. cit., стр. 8; *Kallimopoulos*, op. cit., стр. 10.

[60] В. нпр. *Hartmann*, A., op. cit., стр. 8.

[61] В. *Kallimopoulos*, op. cit., стр. 10—11.

[62] В. одељак наше докторске тезе — Симуловани уговори, Београд—Нови Сад, 1979, који се односи на теорију воље и изјаве воље, у коме је презентиран део ове дискусије, стр. 29—80.

спону између те две теорије. Утолико пре што проглашава принципијелну неважност симулованог и важење дисимулованог посла под претпоставком да овај испуњава услове пуноважности. Тиме се раздваја судбина симулованог од судбине дисимулованог акта, што је карактеристично и за теорију воље и за теорију изјаве воље.

Немачки грађански законик не тражи да је симуловање предузето фраудолозно, тј. са намером изигравања трећих или изигравања закона.

Међутим, угледајући се на решење француског законодавца изгледа да прихвата уговорни карактер симуловања, бар с обзиром на могуће речи „ако је изјава воље дата уз сагласност другога само привидно".

Међутим, за разлику од француског текста, а у сагласности са сходним решењем ОИЗ-а текст BGB-а не узима у обзир положај савесних трећих лица. Они нису заштићени од приговора симуланата о симулованости уговора. Ако се симуловани уговор схвати као домен теорије изјаве, дакле, теорије која фаворизује дејство овог акта макар према трећима, онда нам се чини, да је немачки законодавац, не изјашњавајући се посебно о заштити трећих, ипак пре на терену теорије воље него на терену средишта између теорије воље и изјаве, а најмање на плану теорије изјаве. Ово последње чак и онда, ако је материја симуловања смештена међу одредбе о „изјави воље".

19. *Грчки грађански законик* (1940. г.)[63] Члан 138. овог законика нуди готово идентично решење из BGB-а: „Изјава воље дата неозбиљно, само привида ради (привидна изјава воље) је ништава. Овде је уједно укључена формула чл. 138. BGB о неозбиљним изјавама воље. Став 2. истог члана, веран немачком узору, истиче принципијелну пуноважност прикривеног акта: „Привидним послом прикривени други правни посао је пуноважан ако су га странке хтеле и ако постоје потребни услови за његову пуноважност." Међутим, у овој формули се закон, одређеније него његов узор, приклања теорији воље, водећи рачуна о обостраном хтењу, важења дисимулованог акта. Разлика према немачком тексту се особито испољава у одредбама члана 139. где се истиче да „симуловање не штети ономе који је контрахирао не знајући за њега".

Тиме је грчко решење заиста на средини између теорије воље и теорије изјаве воље: дисимуловање се тиче странака и њихове воље, ако је то у складу са прописима који га регулишу, а симуловани уговор или правни посао тиче се трећих лица, односно, не сме да штети интересима трећих савесних стицалаца. Пада у очи, да за пуноважност симулованог уговора законодавац тражи услов да треће лице није знало за симуловање, тј. да је било савесно, или ако се хоће, да је било у заблуди у погледу дејства симулованог акта.

[63] Das Zivilgesetzbuch von Griechenland (1940), Übersetzt und eingelegt von Dr Demetrius *Gogos*, Walter de Gruyter, Berlin, J. C. B. Mohr, Tübingen, 1951.

Закон употребљава и речи „симуловани правни посао", али и речи „контрахирање", што ако и не значи опредељење у правцу уговорног карактера симуловања, значи лоцирање материје симуловања и у уговорни и у домен других правних послова.

20. *Мађарски грађански законик* (МГЗ — од 1959. г. и измењен, допуњен и пречишћен текст од 1977. г.). Одредбе о симуловању налазе се у глави XVIII и ранијег и новог текста Закона и то у поглављу о закључењу уговора. У тој материји, следећа систематска (насловна) одредница симуловања јесте: „Воља уговорних страна и њено изражавање". У тој области и стари (пар. 208/1) и нови (пар. 207/1) текст сагласно одређују: „Изјаву воље уговорних страна треба, у случају спора, тумачити онако како је сауговорник био дужан да је схвати на основу претпостављене воље изјавиоца, на основу околности случаја и на основу општеприхваћеног значења речи".[64]

Овде је, несумњиво, заузето становиште на средини између теорије воље и теорије изјаве воље (претпостављена воља изјавиоца, њено општеприхваћено значење према околностима давања изјаве).[65]

Овакво схватање се не изражава сасвим консеквентно у одредби о симуловању која у новом тексту Закона (пар. 207/4) није претрпела измену наспрам одговарајућих формула ранијег текста (пар. 209/2). Према овој: „Симуловани уговор је ништав; међутим, ако он прикрива други уговор, о уговору се просуђује на основу прикривеног уговора". Наиме, као што се види, ово је „чиста" формула вољне догме: не важи симуловани, већ дисимуловани уговор, онај који одговара вољи странака. У том смислу нам се чини да постоји противуречност између горе наведене релевантне опште (која тендира ка изјави), и посебне формуле која се односи на симуловане уговоре (и гравитира ка вољи).

Може се запазити да је закон симуловање лоцирао сасвим на уговорни терен.

21. *Пољски грађански законик* (од 1964. г.). Одредбе о симуловању, овога законика налазе се у глави IV, међу „манама изјаве воље".

Члан 83. гласи: „1. *Ништава* је *изјава воље* упућена неком лицу са његовим *пристанком* ако је учињена само *привидно*. У случају да је таква изјава дата ради прикривања неког другог правног посла, пуноважност изјаве цени се према *условима за пуноважност прикривеног посла*. 2. Привидност изјаве воље *не утиче на пуноважност теретног правног посла закљученог на основу привидно учињене изјаве воље* у случају када поводом

[64] В., A Magyar Nepköztársaság Polgári Tövénykönyve, Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, Budapest, 1963, стр. 230; Magyar Közlöny (Службени лист Мађарске) од 25. октобра 1977, бр. 78/1977.

[65] Додуше, у мађарској теорији се сматра да је ова формулација изричито на плану начела (теорије) о изјави. В. у том смислу, *Weiss*, Emilia, A szerződés érvénytelensége a polgári jogban (Неважност уговора у грађанском праву), Budapest, Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, 1969, стр. 354.

тога посла треће лице *стиче неко право* или се *ослобађа* неке *обавезе*, осим када је оно радило *несавесно*". (Подвукао Ј. С.).

Основа неважности привидног правног посла међу странама, према законику јесте непостојање воље странака. За привидни уговор, овај законик прихвата такође, теорију воље.

Међутим, за разлику од МГЗ, ПГЗ изричито усваја теорију изјаве воље за симуловане уговоре на основу којих се закључује неки правни посао којим треће лице стиче неко право, или који има либераторан карактер у погледу обавеза трећих лица. Наравно, трећа лица могу да се ослањају на привидан уговор као да је он пуноважан под претпоставком да нису знала за симуловање. У супротном, ако су знала да је у питању симуловани акт, тј. ако су била несавесна, не могу се позивати на своја права заснована на симулованом акту. У односу према трећим лицима ПГЗ је дакле од МГЗ учинио корак даље у циљу особите заштите интереса трећих лица.

Уговорни карактер симуловања види се из захтева да је друга страна пристала на симуловање. У томе су МГЗ и ПГЗ дакле, сагласни. Циљ странака, сходно теорији воље и изјаве, усвојених у решењима закона није битан услов примене санкција због симуловања.

22. *Право СФРЈ.* Пре доношења Закона о облигационим односима (ЗОО) југословенско право се у материји симуловања ослањало на решења правних правила из параграфа 916. АГЗ и чл. 913. ОИЗ. (Српски грађански законик није садржавао правила о симуловању.)

Након доношења савезног ЗОО у југословенском праву постоје две групе одредаба о симуловању: опште правило у ЗОО и посебна правила унета у поједине републичке прописе којима се регулишу између осталих и такви односи у којима је симуловање уговора карактеристична појава (нпр. стамбени односи).

Одредбе ЗОО налазе се у V одељку главе II који се односи на мане воље. Тако, члан 66. (са поднасловом: „Привидан уговор") одређује да: „1. *Привидан уговор нема дејства* међу уговорним *странама.* Али, ако привидан уговор прикрива неки други уговор, тај други уговор *важи* ако су испуњени *услови за* његову правну *ваљаност.* 3. Привидност уговора *не може се истицати* према *трећем савесном лицу.*" (Подвукао Ј. С.).

Ове формулације су, готово без измена (ни у тексту ни у концепцији није било промена) пренете у свим фазама кодификационог поступка из текста Нацрта Закона о облигацијама и уговорима.[66]

Концепцијски и текстуално, Закон и текстови кодификационих материјала заснивају се на решењима предложеним у Скици за законик о облигацијама и уговорима проф. Констан-

[66] В. чл. 43. *Нацрта* Закона о облигацијама и уговорима, *Скупштина СФРЈ*, Београд, септембра 1976. г.; чл. 65. *Предлога* закона о облигационим односима, *Скупштина СФРЈ*, Београд, септ. 1977.

тиновића.[67] Разлика је само у погледу систематике материје: проф. Константиновић, материју симулована уговора регулише под засебним насловом у оквиру главе о општим дејствима уговора, док, као што је већ речено, пројекти Закона и сам ЗОО место ових одредаба одређују међу манама воље.

Текст Скица проф. Константиновића, члан 121/1, 2, гласи: „Привидан или симулован уговор настаје кад стране уговорнице истовремено са закључивањем неког уговора, или после тога, направе други уговор о истом предмету али друге природе или друге садржине, без намере да се вежу њиме, и искључиво у циљу прикривања првог уговора. Привидан уговор *нема дејства међу странама* уговорницама, већ међу њима производи своја дејства први, *прикривени уговор*, који се стварно *хтео*, ако су испуњени *услови* за његово закључење". Ове одредбе су обухваћене поднасловом: „Дејства међу уговорницима". Други члан (122/1, 2) носи наслов: „Дејства према трећим лицима". Овај је формулисан на следећи начин: „Свако заинтересовано лице може се у сукобу са једним од уговорника позвати на прикривени уговор и *истаћи да привидни уговор нема дејства*. Али лица која су у *поверењу* на привидни уговор *стекла неко право*, или која су као лични повериоци предузела *мере извршења* на предметима привидног уговора не знајући за његову привидност, *могу се позвати* на привидни уговор како у сукобу са уговорницима и њиховим правоследбеницима, тако и у сукобу са *повериоцима привидног отуђиоца*.

Према томе, лако се да закључити да ЗОО заснивајући се у основи на концепцији симуловања понуђеној у Скици, усваја теорију воље у погледу дејства симуловања међу странама. У том смислу, симуловани уговор, пошто му не припада воља странака, нема дејства међу уговорницима. За њих је меродаван дисимуловани уговор и он важи уколико испуњава услове његове правне ваљаности.

Поставке теорије изјаве, пак, добиле су места у материји дејства симуловања према трећим лицима. Закон, покушавајући да трећа лица заштити од привидног дејства симулованог акта забрањује истицање приговора симуловања према трећем савесном лицу. Решење проф. Константиновића у суштини изражава исти став и у овом домену.

Закон говори о симулованом уговору. Тиме се изричито опредељује за уговорни концепт симуловања. Употребљавајући израз „прикрива неки други уговор", стиче се утисак да нема у виду могућност да се симулованим уговором прикрије правни посао друге врсте.

Ни у пројектима Закона, ни у Закону нема речи о фраудолозном поступању странака као услову примене „санкција" а још мање о кажњавању за тај индигнитет странака. То, доду-

[67] *Константиновић*, др Михаило, Облигације и уговори, Београд, 1969, стр. 47—48, чланови 121—122.

ше, не значи да у материји симуловања нема могућности за примену одредаба члана 10 (одредаба о општој гаранцији слободе уговарања) и члана 104/2 (одредба о одузимању предмета престација у корист заједнице у случају повреде поретка и морала); али се ипак чини, да се приликом формулисања правних последица симуловања није водило довољно рачуна о његовом заобилазном и противзаконитом карактеру. Није се изгледа у довољној мери јасно определио став законодавца према томе да ли су за симуловане уговоре *увек меродавне санкције* које су у суштини *уговорне стране саме одредиле*, бар у погледу дејства симуловања међу њима, или би у случају, када је симуловањем заобиђен закон, било услова за примену знатно оштријих санкција, правних последица које произилазе из одредаба и противзаконитим уговорима.

Традиционални третман дејства симулованих уговора према трећима, чини се, ако и штити интересе трећих, није особито ефикасна заштита или превенција од симуловања, као друштвеног зла. *Он штити трећа лица ad hoc, али не делује превентивно против симуловања.* Као што смо већ на одговарајућем месту истакли, теорија воље и теорија изјаве, коју смо и ми у нашем Закону прихватили, омогућује странкама да због покушаја заобилажења закона не трпе цивилноправне санкције. То их може мотивисати на покушаје симуловања, готово на отворен начин, са надом да ће путем ове операције непримећено остварити неки свој *вануговорни циљ*. Ако и симуловање буде констатовано, неће ништа трпити, јер примена дисимулованог уговора обезбеђује примену ових правила које су странке у крајњој линији хтеле (примена заобиђеног закона). Али то за њих, као и за уговорно право није и не може бити никаква санкција. То је само *ретроактивна примена права*. Таква концепција, чини се, не обезбеђује превенцију од симуловања. У нашој пракси уговарања се чује да су странке отворено симуловале уговор, ради стицања извесних бенефиција. Тако, да би заинтересовани заобишао прописе о условима стицања станарског права, права на друштвени стан, власници станова привидним уговором преносе власништво на своје блиске сроднике. При томе, привидни преносилац, често, остаје даље у фактичком поседу отуђеног или у поседу на основу даљег привидног посла (нпр. закупа). Тиме се ствара привид да преносилац нема стан или породичну стамбену зграду у својини, те постиже неоправдани приоритет при расподели друштвених станова.

Управо из разлога што су ове појаве отвореног и некажњеног заобилажења закона постале уочљиве и за законодавца, баш у стамбеној области су донети прописи којима се жели стати на пут даљим фраудолозним поступцима. Тако, прописе о забрани симуловања у области замене стана налазимо у Законима о стамбеним односима СР Хрватске, СР Босне и Херцеговине, СР

Црне Горе, СР Словеније и САП Војводине.[68] На жалост, одредбе Закона о стамбеним односима република и покрајина којима се одређују правне последице остале су углавном на разини вољне догме, као и ЗОО и тиме, чини се, мало се шта може очекивати на плану успешније борбе против отвореног заобилажења закона. Закон, volens nolens, толерише изигравање његових когентних прописа.

Прописи СФРЈ о симуловању у стамбеној области. Одредбе републичких закона о стамбеним односима се не односе на све врсте симулованих уговора које се појављују у „пракси" уговарања, већ само на симуловане и фиктивне замене друштвених станова. Те одредбе „покривају" само област симулованог промета друштвених станова. Оне су у том промету потпуне утолико што је замена једини дозвољен облик (врсте уговора којим се преноси станарско право) промета друштвених станова.

Међутим, одредбе ових закона нису потпуне ако се има у виду област симулованих уговора са становишта у грађанској својини. Ови уговори не морају бити подвргнути општем режиму правних последица одређених ЗОО, јер могу да буду повезане са заобилажењем прописа баш у материји услова стицања станарског права што је saedes materiae област закона о стамбеним односима. Наиме, као што је речено, симулованим преносом својине на стану, може се готово несметано, обезбедити услов за стицање станарског права, отуђилац се више не појављује као лице које има решено стамбено питање, већ као лице без стана. Тиме се заобилазе не само прописи Закона о условима стицања друштвеног стана (нико не може крај стана у својини да има станарско право) већ и правила давалаца стана на коришћење (у погледу правилног одређивања приоритета радника при стицању станарског права.

Такође, нису обухваћени разни други уговори, којима се заобилазе прописи о условима стицања станарског права (симуловани и фиктивни уговори о заједничком домаћинству и сл.).

Закон о стамбеним односима СР Црне Горе[69] у члану 26. одређује да се „не може вршити замена стана . . ." „ако се ради о привидној замени станова". Закон даје и извесне критеријуме за оцену привидности уговора о замени. Они се своде на један субјективан моменат, недостатак намере (привидног) стицаоца да замењени стан користи у сврхе становања: „под привидном заменом стана подразумева се нарочито ако постоји основана сумња да један од носилаца станарског права нема намеру да замењени стан користи". Санкције симуловања замене стана нису сасвим јасно одређене. Оне се, према употребљеним речима, по свему судећи, састоје у могућности извршења уговора о замени стана по сили закона. Ако би се наведена одредба могла

---

[68] Остале републике у својим Законима о стамбеним односима (СР Србија, СР Македонија и САП Косово) не регулишу симуловање стамбених уговора.

[69] Службени лист СР Црне Горе, бр. 4/1974, од 23. фебруара 1974.

тако тумачити, онда би у оцени датог решења могли да констатујемо: а) да је закон делом још увек на терену вољне догме, јер је само могућност извршења замене „санкција" привидности замене, тј. санкција која прати сваки симуловани уговор: на основу привидног уговора се не могу стицати права. Вреди воља странака, тј. да до замене не дође. б) Ипак, онемогућавање реализације замене, ако не у потпуности, оно делом, тангира и индигнитет стицаоца. в) Позитивно се може оценити настојање законодавца да створи критеријe за оцену симулованости замене.

Закон о стамбеним односима СР Хрватске[70] по свему судећи, такође, није отишао даље од вољне догме када је у члану 60/1. одредио: „Уговор о симулованој замени ништав је". Међутим, у следећим ставовима се могу наћи и трагови теорије изјаве па и последице које су карактеристичне за забрањене уговоре. Наиме, круг лица која се могу позивати на ништавост симулованог уговора је (правилно) одређен шире од круга заинтересованих или тангираних субјеката:[71] „Свако може тражити исељење лица које се у стан уселило на основу уговора о симулованој замени".

Неуобичајено је у материји законодавних решења што следећа одредба указује да симуловање не цени суд, већ вансудски орган: „Ако се неко усели у стан на основи уговора из претходног става овог члана *стамбени ће орган* на захтев заинтересованог лица или по службеној дужности донети решење о његовом исељењу или наредити успоставу пређашњег стања". Овој одредби, ако се и не може замерити да не појачава експедитивност у санкционисању симуловања замене, ипак треба приговорити, јер нам се чини да за процену симуловања треба обезбедити правни пут, пут парнице пред *судом*. Ако то није случај, тешко се може веровати да ће стамбени орган бити увек у стању да процени на објективан и непристрасан начин и на начин који обезбеђује афирмацију начела о правној сигурности, када се неко „без оправданог разлога уселио у стан", што је најважнији критеријум процене симуловане замене према формулама следећег става цитираног члана Закона: „Сматраће се да је замена стана симулована, нарочито када се једна од странака у замени сама или са члановима свог породичног домаћинства *без оправданог разлога не усели* у стан који се заменом

---

[70] Народне новине, бр. 52/1974, од 13. просинца 1974. Слично и чл. 23. ст. 3. тач. 4. Закона о стамбеним односима СР Словеније, Службени лист СР Словеније, бр. 35/1982, као и чл. 23. ст. 1. тач. 1. Закона о стамбеним односима САП Војводине, Службени лист САП Војводине, бр. 12/1982.

[71] Наиме, према теорији изјаве воље круг лица која се могу позивати на симуловање, односно, која могу да се бране од последица симуловања је исцрпљен лицима чија се права ослањају на симуловани акт. Теорија вануговорног циља коју овде заступамо, полази од тога да симуловање уговора, као операција заобилажења закона, представља забрањени уговор на чије правне последице се може позивати свако лице, без обзира на свој непосредан правни интерес.

имала уселити или кад се утврди да такав стан уопште не постоји, као и кад се једна од странака усели у празан стан у свом власништву, у коме није становала ни једна од странака из уговора о замени".

Да ли је извесно да је неусељење сигуран доказ симуловања? Несумњиво је да то може да буде индиција симуловања замене, али не би смео да буде conditio sine qua non, структурални услов појма симуловања, или, у најмању руку његов непобитан доказ. Ипак, ако је већ Закон (у цитираном члану 60/1) усвојио начело о вољи, морао је да обезбеди макар толико места да ће „стамбени орган" (суд!) при утврђивању симуловања ценити и околности случаја и намере странака.

Овим одредбама („сматраће се да је замена ... симулована ..." ако се привидни стицалац „... без оправданог разлога не усели") истовремено су утврђени елементи *претпоставке* о симуловању (praesumptio iuris tantum), при чему нису утврђени модалитети њеног обарања, с обзиром да их цени стамбени орган. Изгледа да је у питању необорива (апсолутна) претпоставка о симуловању; чим се неко „неоправдано" није уселио у стан, реч је о симуловању. Који су критеријуми „неоправданог" одлагања усељења, у ком року наступа важење претпоставке о симулативности? — Читав низ питања се могу поставити у светлу којих се предложења решења ЗСО СР Хрватске не показују ни ефикасним у борби против симуловања, нити пак обезбеђују захтевану сигурност лица која су у доброј вери закључила уговор о замени, а из разних разлога била објективно спречена да се уселе у стан.

Закон о стамбеним односима СР Босне и Херцеговине[72] је у члану 29/6 пружио типично опредељење у правцу вољне догме: „Забрањено је вршење фиктивне замене станова". „Позитивно" је у тој одредби, што о фиктивној замени (тзв. празна симулација) говори као забрањеном акту. То је дакле акт који не може бити iustus titulus стицања. Тако је у члану 30. став 1. у вези тачке 6. истог става и члана, одређено да „давалац стана на коришћење може одбити давање сагласности за замену стана" ... „ако сматра да се ради о фиктивној замени станова". Као што се види, фиктивност замене и овде цени давалац стана на коришћење а не суд, што би значило да приговори који су упућени решењу ЗСО СР Хрватске вреде и за ову одредбу ЗСО Босне и Херцеговине.

Видели смо дакле, да иако се у посебним одредбама о симуловању уочава једно спонтано настојање да се избегну уочени недостаци санкција вољне догме и да се симуловање сагледа у кругу забрањених уговора (круг лица која се могу позивати на симуловање је проширен, уведена је апсолутна претпоставка о симуловању и сл.), не може се отети утиску да изабране санкције ипак нису свуда сасвим у складу са начелом о правној сигурности (симуловање утврђује стамбени орган, односно дава-

[72] Службени лист СР БиХ, бр. 13/1974, од 23. маја 1974.

лац стана на коришћење). Такође, нигде, ни у општој одредби, одредби ЗОО, нити у посебним цитираним правилима нема трагова о јасном кажњавању намере за изигравањем права. Изигравање се нигде не појављује као битан елемент симуловања, иако је он очигледно, главни мото ове операције. Уосталом, да то није тако, не би ни постојале посебне одредбе које смо цитирали, јер би за борбу против симуловања била довољна општа правила о симуловању.

Иако је замена једини облик промета станарског права, забрана симуловане замене није довољно обухватна да би стала на пут многим другим врстама симулованих и фиктивних погодби у стамбеној политици. Нису искључени ни симуловани подстанарски односи, ни симуловани преноси својине на стану, симулована замена са дисимулованом купопродајом, симуловане заједнице живота или сустанарства, све у циљу стицања бенефиција и приоритета при расподели друштвених станова. Према свим тим и другим могућим облицима заобилажења закона путем симуловања у стамбеној области, наведене посебне одредбе чини се, нису ни довољно обухватне нити ефикасне по усвојеним санкцијама.

(б) ЗАКОНИ КОЈИ СИМУЛОВАЊЕ РЕГУЛИШУ У СВЕТЛУ ОДРЕДАБА О ТУМАЧЕЊУ ВОЉЕ ИЛИ ИЗЈАВЕ ВОЉЕ

23. Иако се одредбе АГЗ-а и Швајцарског законика о облигацијама налазе међу правилима о тумачењу уговора оне не изражавају другачији правни појам симулованих уговора до онај који су формулисали теорија воље (међу странама) и теорија изјаве воље (према трећим стицаоцима). Поред тога, поменути закони стављају акценат на тумачење воље, односно, на оне методе утврђивања њиховог правог значења који по оцени законодавца представљају сигуран критеријум утврђивања симулованости уговора. Тиме се настојало да се изађе у сусрет судији и да му се пружи ослонац ради лакшег утврђивања чињеничне подлоге у спору о симуловању.

24. *Аустријски општи грађански законик* (ОГЗ). Параграф 916. ОГЗ-а је без икаквих сумњи освојио концепт вољне догме: „Ако је нека врста правног посла уговорена само привидно, треба га просуђивати по оним законским прописима по којима има да се просуди према својој правној природи". Суд, дакле, има да се окрене утврђивању правог смисла и правног карактера сагласности воља садржаних у дисимулованом уговору. Према томе, интерпретација операције симуловања је сведена искључиво на вољу уговорних страна. Правни положај трећих стицалаца, њихов однос према симулованом акту није обухваћен.

Новеле ОГЗ-а из 1916. године садрже знатно употпуњене одредбе о симуловању, и у погледу јаснијег опредељења карактера симулованог акта и у погледу дисимулације, водећи при томе рачуна и о положају трећих: „Изјава воље, која је према

другоме по *споразуму* с њиме учињена *привидно, ништава је.* Ако се тиме има *прикрити* други посао, овај ће се ценити по његовом *правом* својству. Према *трећем,* који је у поверењу према тој изјави прибавио права, не може се истицати приговор привидног посла". Новеле дакле, одступају од раније, до краја прихваћене волне догме, и излазе у сусрет начелу о изјави у погледу односа симулованог акта према трећим савесним лицима. Промена текста новела у односу на првобитну формулацију симуловања се јасно уочава и у погледу услова процене настанка симуловања. Наиме, новеле траже сагласност воља, споразум странака о привидности изјаве воље, док се ранији текст Закона задовољава и привидношћу изјава воље без обзира на то да ли су они привидан изглед добили на основу сагласности странака или на основу околности случаја. Новеле су према томе, јасно опредељене у правцу уговорног карактера симуловања.

Ако би се тражили могући мотиви законодавца у погледу одређивања места симуловања међу одредбама о тумачењу, чини се да се они тешко могу наћи у повезаности правног појма симуловања и тумачења воље или изјаве воље. Тумачење воље или изјаве воље странака, садржаних у актима операције симуловања, додуше, може да послужи као средство при утврђивању чињеничне подлоге. Судија ће, утврђивањем околности повезаних са значењем изјава воље као и стремљења странака моћи да закључи да ли су странке симуловале или нису. Али, то не значи да тумачењу можемо одредити било какву ингеренцију у правној структури појма симуловања. У супротном би одређеним типовима изјава воље volens nolens давали привидан карактер, што би, ако и разне (обориве и необориве) претпоставке о симуловању, опасно угрозило сигурност промета.

25. *Швајцарски законик о облигацијама.* Функционална веза између одредаба о тумачењу и регулатива о симуловању чини се, још више наглашава ШВ ЗО него у одредбама АГЗ. Члан 18. ШВ ЗО (који носи засебан наслов: „Тумачење уговора; симулација") ту везу изражава на следећи начин: „Ради оцене форме и садржине уговора, треба одредити праву и *заједничку намеру* уговорних страна, без обзира на нетачне изразе или називе које су стране употребиле у заблуди или у циљу *прикривања праве природе* уговора. Дужник *не може истицати приговор симуловања према трећем лицу* које је постало поверилац верујући у писмено признање дуга".

Тумачење, чини се, и овде има улогу утврђивања правог смисла употребљених речи и израза приликом закључивања уговора. При томе, међутим, чини се да је закон тумачењу дао и шири опсег тиме што је изједначио третман симулације и falsa demonstratio па и error-a. Симуловање је готово равно нетачном изражавању странака. Оно је у потпуности ирелевантно и за странке и за суд ако је у питању његово дејство према странкама. Суд узима у обзир у тој релацији само стварну сагласност, вољу странака. О симулованом уговору се води рачуна само у односу странака према трећима, при чему су странке за

покушај заобилажења закона или трећих само тиме „кажњене" што не могу да истакну приговор симуловања према лицу које своје поверилачко својство везује за привидан акт. Појам симуловања је готово сведен на тумачење изјаве и воље странака.

(в) ЗАКОНИ КОЈИ НЕ ОДРЕБУЈУ ПРАВНЕ ПОСЛЕДИЦЕ СИМУЛОВАЊА

26. Видели смо већ да неки закони, особито они који су до краја прихватили теорију воље у материји правних последица симуловања, ОИЗ, ОГЗ, ГЗ РСФСР, КГЗ, па и НГЗ (и поред тога што овај последњи изричито истиче да су симуловани послови ништави), углавном нису сматрали за сходно да што посебно регулишу.

Правне последице симуловања су према решењима ових закона одређене самим тим што се примењује стварна воља уговорних страна садржана у дисимулованом уговору. Изостављен је и план односа странака или дејства симуловања према трећим савесним стицаоцима. Одређивање правних последица симуловања закон у потпуности препушта странкама.

Под утицајем теорије изјаве, неки од ових закона (ОГЗ) претрпели су измену, односно допуну у циљу боље заштите трећих од последица симуловања.

(г) ЗАКОНИ КОЈИ СУ ОДРЕДБАМА О СИМУЛОВАЊУ ДАЛИ ЗАСЕБНО МЕСТО

27. Издвајајући област симулованих аката из материје одредаба о вољи, понеки законодавци су симуловању у систему права одредили мање или више засебно место, било међу одредбама о правним пословима (Италијански ГЗ) било у домену неважећих правних послова (Грађански законик РСФСР). Ако се и уважи правило из технике права па и тумачења права да место појединих правних инструмената у правном систему није меродавно за тумачење и разумевање самих правила о датим инструментима права, оно ипак мање или више одржава принципијелно опредељење законодавца према карактеру правног прописа. Но, такво опредељење и не мора да буде праћено и до краја изведено у формулама датог инструмента.

28. *Италијански грађански законик* (од 21. IV 1942). Одредбе о симуловању налазе се у посебно издвојеној глави Законика (глава X која је насловљена: Симуловање). Партија о симуловању је регулисана члановима 1414—1417. и подељена је на регулативе који се односе на: а) дејства симуловања међу уговорним странама, б) дејства симуловања у односу на трећа лица, в) односе према повериоцима, г) доказивање привидности.

Дејства симуловања међу *уговорним странама* су одређена сходно теорији воље: „Симуловани уговор *не производи дејство међу* уговорним *странама*. Ако су стране хтеле да закључе уговор различит од привидног, међу њима *важи дисимуловани* уговор, уколико за то постоје потребни *услови* у погледу његове садржине и форме. Претходне одредбе примењују се и на једно-

стране радње намењене одређеном лицу, које су привидне по сагласности између изјавиоца и лица коме су намењена".

Привидно дејство симулованог уговора не штети ни *трећим* савесним стицаоцима нити повериоцима привидног титулара: „Симуловање се *не може истицати* ни од стране уговорних страна ни од стране заинтересованих лица ни од поверилаца привидног отуђивача *против трећих*, који су савесно стекли права од привидног титулара, *изузев дејства укњижбе захтева симуловања*. Трећа лица могу истицати симулованост у односу на уговорне стране када је она претпоставка за њихова права. — Симулованост се не може истицати од стране уговарача према повериоцима привидног титулара, који су савесно обавили извршене радње над добрима који су били предмет симулованог уговора. Повериоци привидног отуђивача могу истицати симулованост која је претпоставка за њихова права, и у сукобу са хирограферним повериоцима привидног стицатеља, ови имају предност, уколико је њихово потраживање раније од симулованог".

Доказивање симуловања је широко отворено, сходно усвојеним консеквенцама и теорије воље и теорије изјаве воље: „Доказивање симуловања помоћу сведока дозвољено је без ограничења, уколико је захтев поднет од стране поверилаца или трећих а, уколико је усмерен на доказивање недозвољености привидног уговора, чак и ако је поднет од стране странака". Правило nemo auditur turpitudinem allegans није нашло примену.

Иако су правила Закона о симуловању подоста опсежна, у суштини не казују о последицама симуловања, сем извесних прецизирања, више од виђених уобичајених краћих формула које су на исти начин прихватиле консеквенце вољне догме и начела о изјави. Издвајање симуловања из контекста о вољи и изјави воље у систематском смислу, није имало за последицу формулисање концепта који би био независан од њих.

Запажа се да Законик као и већина других закона симуловање помиње у контексту уговорне материје.

29. *Грађански законик РСФСР* од 1964. године питање симуловања регулише међу одредбама о неважећим правним пословима у члану 53. под насловом „Неважност фиктивног и симулованог правног посла": „Неважећи је правни посао закључен само привидно, без намере да се произведу правне последице. — Ако је правни посао закључен у циљу да се прикрије неки други правни посао, примењују се правила која се тичу оног правног посла који су странке стварно имале у виду".

Као и у низу других законских решења који прихватају вољну догму, ни овде није реч ни о каквој неважности, *ни о каквој ништавости. Није* у питању правна последица *која наступа услед повреде закона, већ* правна последица која је *одређена вољом странака*. Отуда, одредбе закона, које су формулисане сходно теорији воље, и не заслужују место међу одредбама ништавости.

г) *Закључне напомене поводом компаративног приказа законодавних решења о симуловању*

Приказ решења појма симуловања у упоредном законодавству није имао за циљ да проникне у све важније детаље. Дат је само један преглед формулација из угла досадашњег излагања материје.

Чини се да се и из оваквог непотпуног прегледа да оправдати закључак да и поред мањих или већих разлика у систематском приступу овој материји, законодавна решења операције симуловања су остала под утицајем вољне догме, додуше, често коригована консеквенцама начела о изјави.

Готово ни једна од приказаних формулација у појам симулованих уговора не укључује фраудолозни приступ уговорних страна. Ни један текст о симуловању примену правних последица не одређује *у зависности од тога* да ли су странке симуловале *у циљу заобилажења закона, трећих* лица или само ради стварања *обичног привида* са неком *бенефицираном мотивацијом.*

Неке солуције су у развијању консеквенци вољне догме отишле дотле да су симуловани акт (типичан пример фраудолозног поступања у свим расправама о заобилажењу закона), подвргли „доброћудном" тумачењу, при чему се оно своди на игру жмурке над законом и будности над „смерном" вољом уговорних страна.

Због оваквог утицаја вољне догме у одређивању правне конструкције о симуловању, слободни смо да тврдимо, да ако је *игде начело о аутономији воље имало потпуну афирмацију, онда је томе материја симуловања несумњив пример.*

То ће бити све дотле, док се симуловање не уважи као *јединствена операција,* као операција заобилажења закона и као *забрањен* (у целини ништав) поступак и акт уговорних страна. Наравно, ово није само питање закона, већ и питање практичне примене права, питање *правне свести.* Тешко је одупрети се једној логици која нам је током векова, поред свих критика, остала у аманет.

Могло би се приметити да су неки наши закони, као и неки страни закони (порески закони у Француској) покушали да се одупру симуловању, управо тиме што су напустили терен вољне догме и ступили у домен другог концепта симуловања који више одговара његовој „природи" — домен *agere in fraudem legis-a.*

ПРИКАЗ

Проф. др Обрад Перић: „КОМЕНТАР КРИВИЧНОПРАВНИХ ПРОПИСА О МАЛОЛЕТНИЦИМА" — Материјално, процесно, извршно право (Издавач „Савремена администрација", Београд 1983, стр. XVI + 354)

Прописи о кривичноправном положају малолетника у југословенском праву нису издвојени у посебну целину, као што је то случај у неким другим земљама. Кривичноправне одредбе о малолетницима код нас садржане су у два закона савезног значаја (КЗ СФРЈ и ЗКП) и две врсте закона република (КЗ и ЗИКС или ЗИКИПС). Прве су донеле све републике и покрајине, а други само републике (у СР Србији ЗИКС од 1977. примењује се на територији целе Републике са покрајинама). Одредбе о малолетницима садржане су у наведеним законима у појединим главама (нпр. КЗ СФРЈ у гл. VI, ЗКП у гл. XXVII итд.).

Проф. др Обрад Перић прихватио се овог пионирског подухвата који ће имати врло велику практичну вредност приликом контакта са малолетницима судија, јавних тужилаца, бранилаца, одређених радника у органима унутрашњих послова који се баве сузбијањем малолетничке делинквенције, радника органа старатељства и многих других. Поред чисто практичне, ово дело ће имати и теоретску вредност јер ће послужити онима који се баве научним радом и свима другима који желе да прошире знање у овој области.

Проф. Перић се одавно бави проучавањем малолетничке делинквенције и из те области је објавио више научних радова (последње дело из ове области је *Малолетнички затвор*, објављено 1979. године у издању „Привредне штампе" из Београда, а настало као резултат научног истраживања Института за криминолошка и социолошка истраживања из Београда у коме је раније радио). Као добар познавалац малолетничке делинквенције код нас проф. Перић је овим коментаром створио дело изузетне вредности у коме је, тумачећи одредбе које се односе на малолетнике, у приличној мери користио судску праксу. Поред тога изнео је неке нелогичности у тим прописима, критикујући лоша решења и предлажући боља како у теорији, тако и у практичном поступању са малолетницима од стране судова, органа старатељства и других органа.

Захваљујући овом делу, иако немамо јединствен пропис о малолетницима, све оно што се односи на ову популацију налази се на једном месту систематизовано и образложено на врло приступачан начин, што је од велике користи.

Комплетно дело сачињавају три основне целине: *Одредбе материјалног кривичног права* (стр. 11—163), *Одредбе кривичног процесног права* (стр. 167—252) и *Одредбе о извршењу кривичних санкција* (стр. 255—342). Поред ова три дела, коментар садржи одељак о кривичноправном положају малолетника (стр. 3—8) и регистар појмова, те садржај и ознаке скраћеница. Библиографију коришћене литературе аутор је приказао на крају уводних делова појединих области.

У одељку *О кривичноправном положају малолетника* направљен је својеврстан историјски осврт на овај феномен, где је приказан третман малолетних учинилица кривичних дела од пре настанка римског права где је објашњена еволуција овог феномена до данашњих дана у кривичноправној науци.

У одељку *Одредбе материјалног кривичног права* аутор је приказао кривичноправне прописе који су ре-

гулисали криминалитет малолетника у периоду од завршетка другог светског рата до данас. Приказан је такозвани прелазни период (од завршетка рата до доношења КЗ од 1951), када малолетничка делинквенција није била посебно третирана.

У КЗ од 1951. извршена је подела на млађе (14—16 год.) и старије (16—18 год.) малолетнике. У погледу одговорности КЗ их је делио на кривично одговорне и кривично неодговорне, при чему је основни критеријум (као и раније) душевна развијеност. Поред овог, млађим малолетницима се није могла изрећи казна ако за извршено кривично дело није била предвиђена казна тежа од 10 година строгог затвора.

У изменама КЗ учињеним 1959. године третман малолетника у југословенском кривичном законодавству попримио је карактер савремених схватања. Категорији малолетника придодала се нова категорија, до тада непозната, *млађих пунолетних лица*, чији је положај под одређеним условима могао бити као и положај малолетника, иако је њихово старосно доба померено до 21. године. Поред тога, у КЗ се уводи малолетнички затвор као нова кривична санкција, предвиђена само за одређени узраст извршилаца кривичних дела.

Коментаришући поједине чланове КЗ СФРЈ од 1977. год. (одредбе гл. VI) аутор их упоређује са одредбама КЗ од 1951. и њиховим изменама, истичући које су одредбе у овом КЗ повољније и у чему се та повољност састоји. У овом делу аутор осветљава многа спорна питања као што су: примена продужног кривичног дела на малолетног учиниоца, да ли начело забране reformatio in peius важи у поступку према малолетницима када им је изречена васпитна мера, третирање „високог степена кривичне одговорности" у теорији и пракси наших судова, душевну развијеност малолетника, смањену урачунљивост (где правилно примећује да би њеним постојањем кривична одговорност малолетника била искључена), извршења кривичног дела од стране малолетног учиниоца за време издржавања казне малолетничког затвора, питање застарелости (непостојање апсолутног рока застарелости код казне малолетничког затвора и непостојање застарелости мера безбедности, које се, под одређеним условима, могу изрећи малолетницима), условна осуда и условна осуда са заштитним надзором итд.

Аутор даље приказује историјски настанак и развој појма млађег пунолетног лица у свету и код нас, те услове за изрицање кривичних санкција овој категорији лица, као и услове и начин изрицања кривичних санкција пунолетним лицима за дела која су учинили као малолетници. Код појединих одредаба дате су критичке примедбе и мишљење аутора у вези са њиховом теоретском и практичном вредношћу.

У коментару одредаба КЗ СР Србије (гл. IV) аутор је дао детаљно тумачење указујући на сличности и разлике са одредбама у КЗ других република и покрајина. Посебно је дао тумачење одредаба о малолетницима из КЗ САПВ (гл. IV) и КЗ САПК (гл. IV), где је указао само на различито регулисање појединих одредаба, а за оне које су сличне, упутио је на тумачење одговарајућих одредаба КЗ СР Србије.

У делу под насловом *Одредбе кривичног процесног права*, аутор је у уводу приказао настанак и еволуцију поступка према малолетницима, као његово различито тумачење, констатујући да је целокупна еволуција била усмерена на све већа одступања од уобичајеног, редовног поступка. У том контексту је приказао и еволуцију поступка према малолетницима у нашем, послератном, кривичном процесном праву.

Коментаришући одредбе ЗКП од 1977 (гл. XXVII — поступак према малолетницима) аутор износи неке недостатке у садашњој регулативи, те сугестије у вези са практичним поступањем пред судом у поступку према малолетницима (нпр. код чл. 480, ст. 5, где се каже да се о седници већа обавештавају и њој могу присуствовати јавни тужилац, бранилац и представник органа старатељства, а кад је потребно и малолетник, — аутор се пита колико је заиста могуће без присуства малолетника окончати предмет). Затим приказује се историјат малолетничког суда, упознавање личности малолетника и еволуција ове проблематике и др. На више места указано је на важност ангажовања органа старатељства у овом поступку чији је значај многострук. И у

овом делу аутор је у доста случајева одређена решења потврђивао судском праксом или је указивао на њена одступања од појединих решења.

У делу *Одредбе о извршењу кривичних санкција* у уводним излагањима аутор објашњава појам третмана, историјат и претпоставке за његово остварење. Даље је објашњен систем преваспитања од увођења „прогресивног система" 1920. године у Белгији до данас, назначавајући да се у савременом систему преваспитања комбинује индивидуална и колективна терапија. Суштина преваспитања се своди на троструку акцију: терапеутску, професионалну и едукативну, при чему се свака образлаже појединачно.

Исто тако, хронолошки је приказана регулатива прописа о извршењу кривичних санкција у чијим оквирима су постојале (али не увек) и одредбе о извршењу кривичних санкција за малолетнике (полази се од Привременог упутства о извршењу казни које је донео министар унутрашњих послова и министар правосуђа ДФЈ 27. IX 1945. год., а завршава доношењем ЗИКС СР Србије који важи за целу Републику од 28. VI 1977. год.).

Коментаришући одредбе ЗИКС СР Србије које се односе на малолетнике (глава VIII, чл. 180—188. и део III, гл. XXII, чл. 256—322) указује се на карактеристике и третман извршења малолетничког затвора, мера појачаног надзора и заводских мера. У овом делу коментарисан је опширно начин извршења наведених мера и посебно је указано на значај субјеката надлежних за вођење поступка, извршење ових мера, те проблеме и тешкоће на које се код њих наилази (нпр. у СР Србији са обе покрајине постоји само један ВПД — Крушевац и једна специјална установа за малолетнике — Зрењанин). Аутор с правом замера што се мере упућивања у специјалну установу, која је регулисана чл. 30. и 31. КЗ СР Србије, у ЗИКС Србије назива упућивањем у установу за дефектне малолетнике.

Аутор је извршење ових санкција упоређивао са одредбама одговарајућих закона других република, које регулишу исту материју, указујући на сличности, разлике и која република је одређено питање најбоље регулисала.

Након приказа садржаја овог Коментара, још једном можемо констатовати да ће он обогатити нашу кривичноправну литературу и да ће корисно послужити приликом практичног поступања на сузбијању малолетничке делинквенције и користити свима онима који желе да продубе своје знање из ове области.

Драган Бунић
ГСУП Нови Сад

КРИВИЧНО ПРАВО

Уговорна странка није извршила кривично дело фалсификовања исправе ако је у писмени купопродајни уговор унела нетачне податке о висини уговорне цене.

Из образложења:

Окривљени је пресудом Општинског суда оглашен кривим због кривичног дела недозвољене трговине из чл. 109. ст. 1. Кривичног закона САПВ (КЗВ) за које му је изречена новчана казна у износу од 5.000 динара, и кривичног дела фалсификовања исправе из чл. 306. ст. 3. у вези са ст. 1. Кривичног законика СФРЈ — 1951. (КЗ), за које му је изречена условна осуда на казну затвора у трајању од 4 месеца, која се неће извршити ако осуђени у року од једне године не учине ново кривично дело.

Против наведене пресуде бранилац осуђеног изјавио је жалбу коју је Виши суд одбио и потврдио првостепену пресуду са образложењем да се у радњама осуђеног стичу сви елементи бића кривичног дела недозвољене трговине из чл. 109. ст. 1. КЗВ и кривичног дела фалсификовање исправе из чл. 306. ст. 3 у вези са ст. 1. КЗ СФРЈ — 1951. Поред тога се у овој пресуди наводи да је осуђени починио кривично дело фалсификовања исправе из чл. 306. ст. 3. у вези са ст. 1. КЗ зато што је уносио у писмене уговоре којима је продавао и куповао аутомобиле нижу цену од оне која је била уговорена.

Јавни тужилац Војводине је против обе наведене пресуде поднео захтев за заштиту законитости због повреде кривичног закона из чл. 365. ст. 1. тач. 4. ЗКП у вези са чл. 306. КЗ СФРЈ — 1951. са предлогом да се осуђени ослободи од оптужбе за кривично дело фалсификовања исправе из чл. 306. КЗ.

Размотривши списе предмета, побијане пресуде и захтев за заштиту законитости, Врховни суд је утврдио да је захтев основан.

Погрешно је правно становиште нижестепених судова изражено у побијаним пресудама да је осуђени остварио обележја кривичног дела фалсификовања исправе из чл. 306. ст. 3. у вези са ст. 1. КЗ СФРЈ — 1951. зато што је у писмене купопродајне уговоре уносио нижу цену од уговорене. Ово због тога, јер се под лажном исправом по чл. 306. ст. 1. КЗ сматра само она исправа која не потиче од издаваоца назначеног у њој, већ од лица које у њој није назначено као њен издавалац. Како је осуђени био уговорна странка у инкриминисаним купопродајним уговорима, то поменути уговори нису лажне исправе, јер потичу од осуђеног који је у њима назначен као њихов издавалац, услед чега у радњама оптуженог нема елемената бића кривичног дела из чл. 306. ст. 1. КЗ. За квалификацију дела које се осуђеном ставља на терет без значаја је што су у инкриминисане уговоре унесени нетачни подаци о висини купопродајне цене, јер ова околност не значи да су инкриминисани уговори лажне исправе, већ она значи да су ти уговори исправе са неистинитом садржином. Према томе, осуђени би могао кривично одговарати само под условом да је састављање оригиналних приватних исправа са неистинитом садржином предвиђено као обележје неког кривичног дела. Како је писмени купопродајни уговор приватна исправа, то би у кривичном закону било потребно да је предвиђено као биће кривичног дела састављање приватне исправе са неис-

тинитом садржином. За квалификацију дела које се осуђеном ставља на терет без значаја је што су неки од инкриминисаних уговора оверени од суда, односно од надлежног општинског органа, јер предмет овере није била садржина инкриминисаних купопродајних уговора већ потпис уговорних странака, дакле осуђеног, услед чега се у радњама осуђеног не стичу обележја кривичног дела оверавања неистинитог садржаја из чл. 308. КЗ. Ово због тога, што осуђени подношењем на оверу инкриминисаних уговора није довео у заблуду надлежног органа да у књизи у којој се региструју уговори овери неистинит потпис осуђеног на инкриминисаним уговорима, услед чега састављање приватних исправа са неистинитом садржином на којима је оверен потпис њиховог издаваоца не представља кривично дело по КЗ СФРЈ — 1951.

(Врховни суд Војводине, пресуда посл. бр. Кзз. 19/80 од 7. V 1981)

*

ЗКП члана 270. тачка 2.

Налаз и мишљење вештака о неурачунљивости окривљеног који се заснива делимично на објективним медицинским подацима и претежно на запажању сведока о понашању окривљеног пре, за време и после извршеног кривичног дела, не може бити основ да се по његовом приговору против оптужнице обустави кривични поступак, јер суд у истрази није могао ценити исказе сведока на којима се претежно заснива налаз и мишљење, већ ово суд може учинити на главном претресу, услед чега може наступити промена поменутог налаза и мишљења.

Из образложења:

Медицинска установа која је вршила вештачење и дала свој налаз и мишљење, располагала је лабораторијским налазом алкохола у крви окривљеног и урину, затим је извршено посматрање окривљеног уз давање алкохола ради испитивања његове толеранције на алкохол и утицаја на поремећај свести. Осим тога, имајући у виду обољење окривљеног и лекове који су за оцену суда, већ у домену медицинске науке, те не би могле бити ни измењене другачијом оценом суда.

Међутим, када се налаз и мишљење, као у конкретном случају, заснива скоро искључиво на исказима сведока, тада је и поред дате оцене о урачунљивости неопходно и извођење контрадикторног поступка. Ово стога што оцена веродостојности исказа сведока спада у надлежност суда, исту с обзиром на фазу поступака није дао ни суд, а она може бити различита од оцене у налазу и мишљењу вештака и у конкретном случају би могла довести и до другачије оцене о урачунљивости окривљеног у време извршења дела. Исто тако прикупљање и извођење доказа ради несумњивог установљења врсте, количине и времена евентуалног узимања лекова од стране окривљеног, такође би могло бити од утицаја на коначну оцену о урачунљивости.

(Врховни суд Војводине, решење посл. бр. Кж. 115/81 од 23. IV 1981)

ГРАЂАНСКО ПРАВО

Оцена изведених доказа у парници за утврђивање очинства.

Када је у парници за утврђивање очинства спроведено вештачење крвних група и фактора којим је искључено очинство претпостављеног оца, онда то лице не може бити природни отац, нити се другим доказним средствима може утврђивати његово очинство. Стога у таквом случају није потребно извођење у жалби предложеног вештачења испитивањем гена ХЛА, јер се тим вештачењем даје само већа или мања вероватноћа о очинству претпостављеног оца који је имао полни однос са мајком детета рођеног ван брака.

(Врховни суд Војводине, пресуда посл. бр. Гж. 309/81 од 21. V 1981)

*

Замена стана и шта се сматра одговарајућим станом.

Не сматра се одговарајућим станом ако је разлика у површини стана 28 м².

Из образложења:

Пресудама нижестепених судова усвојен је тужбени захтев тужилаца којим су тражили да се утврди да је стан који користе тужени у С. одговарајући њиховом стану те се тужени обавезују да испразне овај стан етажног власника тужилаца и да се о трошку тужилаца преселе у стан у друштвеној својини на коме су тужиоци носиоци станарског права.

Решавајући о ревизији тужених изјављеној против другостепене пресуде и по захтеву за заштиту законитости јавног тужиоца Војводине Врховни суд је пресудом преиначио пресуде нижестепених судова и тужбени захтев тужилаца одбио као неоснован.

У разлозима пресуде Врховног суда Војводине поред осталог наводи се следеће:

Према чл. 8. ст. 1. Закона о стамбеним односима из 1974. године, одговарајућим станом, сматра се стан који, узимајући у обзир све услове становања, а нарочито величину, удобност и место на коме се налази, битно не погоршава услове становања носиоца станарског права који би се у тај стан уселио. Садржина овог прописа је утврђивање елемената два стана, тј. да ли они приближно одговарају један другоме, с обзиром на услове становања. Према томе, не ради се овде о упоређивању односа између одређеног стана и стандардних потреба носиоца станарског права и чланова његовог породичног домаћинства који са њим станују, као на пример у случајевима из чл. 13. ст. 2. чл. 14. и чл. 16. истог Закона.

Наиме, у смислу чл. 8. ст. 1. ЗСО из 1974. године у суштини исто као и у смислу чл. 8. Новелираног ЗСО — пречишћени текст објављен у Службеном листу САПВ број 12/82, који је само боље дефинисан на основу резултата судске праксе у примени ранијег прописа, основни елементи за упоређивање два стана јесу објективне природе, као што су величина стана, број просторија, функционалност и удобност просторија, спратност, локација на којој се поједини стан налази и други објективни услови становања. Истина, овај пропис предвиђа и субјективне елементе код упоређивања два стана (да се битно не погоршавају услови становања носиоца станарског права против кога се тражи замена стана) и чланова његовог породичног домаћинства у стану који му се нуди с обзиром на здравствено, материјално и породично стање тога носиоца станарског права и чланова његовог домаћинства. Међутим, у смислу овог прописа, ови субјективни елементи немају значај за утврђивање да ли стан који се нуди одговара стандардним потребама носиоца станарског права и чланова његовог породичног домаћинства. Они имају само тај значај да се помоћу њих одређеније утврде објективни услови становања у сваком стану код упоређивања два стана. Уз то, субјективни елементи се узимају у обзир само у односу на носиоца станарског права против кога се тражи замена стана, и то само они субјективни елементи који указују на погоршање услова становања у стану који му се нуди у односу на стан у коме станује. Шта више, узимање у обзир оваквих субјективних елемената је сувишно у случају када следи да стан који се нуди носиоцу станарског права, неповољно за њега, није ни приближно исте величине, броја просторија, спратности, у односу на стан у коме станује.

Према томе, за носиоца станарског права против кога се тражи замена стана, у стану који му се нуди не смеју се битно погоршавати услови становања, али не с обзиром на његове стамбене потребе, него с обзиром на услове становања у стану, у коме као носилац станарског права станује. У противном, дошло би до ограничења станарског права носиоца станарског права и чланова његовог породичног домаћинства у погледу већ стечених услова становања, а то законодавац у интересу правне сигурности у односу на стечена права није предвидео ни у једном закону о стамбеним односима. Ако постоји вишак стамбеног простора у смислу рационалног коришћења стана, предвиђа се једино могућност плаћања повећане станарине (чл. 75. ЗСО из 1974. год. односно чл. 84. новелираног ЗСО).

Утврђење судова своди се на главно, да су оба стана у центру града, да је стан у коме тужени са једним сином (други син студира у Београду) станује очуван, функционалан, са два улаза, четворособан са кухињом и нузпросторијама, површине 146,97 м² у партеру са десет степеница, те да је стан који им се нуди трособан са кухињом и нузпросторијама, површине 118,71 м² на другом спрату класичне градње са 57 степеница са блажим нагибом и одмаралиштима што одговара трећем спрату савремене градње. Према томе, није у питању приближно иста површина, број соба и спратност, нарочито с обзиром на то да су тужени већ у годинама — првотужени рођен 1919. године (без обзира на то да ли су тачни искази саслушаних медицинских вештака специјалиста који тврде, да би с обзиром на здравствено стање тужених, пењање по 57 степеница за I туженог представљало велико напрезање, уз даље погоршање, а живљење II тужене у стану на овој висини психички знатно отежано).

На подлози чињеница које су судови утврдили, следи закључак, насупрот мишљењу нижестепених судова, да би услови становања тужених и чланова њихове породице у стану који им се нуди у замену били битно погоршани у односу на услове становања у стану у коме станују, да се дакле не ради о одговарајућем стану, те да нема услова за замену станова, у смислу прописа чл. 79. ст. 1. у вези са чл. 8. ст. 1. ЗСО.

Према томе, како се у ревизији и у захтеву за заштиту законитости основано истиче, судови су погрешно применили материјално право.

У смислу ових прописа, без правног је значаја за пресуђење овог спора околност, у које сврхе би, према наводима тужиоца спорни стан његово власништво био коришћен. Такође је ирелевантна околност што је првотужени власник трособног стана у Београду, на коме други има станарско право, с тим да у једној соби тога стана станује син тужених студент пријављен у Београду (чл. 14. ст. 1. ЗСО). Ово важи и за околност коју тужилац стиче да се против првотуженог води кривични поступак, јер се тиме не ограничава његово грађанско законско право које је предмет овог спора.

Повреда одредаба парничног поступка, које истичу у ревизији и захтеву за заштиту законитости, квалификујући их по чл. 354. ст. 2. тач. 1. тач. 13. ЗПП, које су у вези са утврђењем здравственог стања тужених и са извођењем доказа саслушањем странака, — нису битне, јер се не односе на оне битне чињенице које су сасвим довољне за мериторно суђење и на доказе на основу којих су те битне чињенице утврђене.

(Врховни суд Војводине, Пресуда бр. Рев. 13/83 и Гзз 3/83 од 16. III 1983)

*

Умишљај по кривичном праву истоветан је са намером у грађанском праву.

Када је штета проузрокована намерно или крајњом непажњом нема места снижењу накнаде због слабог имовног стања дужника.

Из образложења:

Пресудом Општинског суда у С. тужени је обавезан да тужиоцима исплати на име материјални штете износ од 8.232,90 динара и на име нематеријалне штете за претрпљене психичке болове и патње сваком тужиоцу по 20.000,00 и да накнади парничне трошкове у износу од 4.834,00 динара. Преко досуђеног износа тужбени захтев је одбијен.

Решавајући о жалби туженог изјављеној против наведене првостепене пресуде Виши суд у С. је својом другостепеном пресудом жалбу одбио и првостепену пресуду у побијаном усвајајућем делу као и у погледу одлуке о трошковима поступка потврдио.

Против ове другостепене пресуде тужени је изјавио благовремено ревизију.

Ревизија није основана.

Тужени у ревизији није децидирано навео из којих разлога побија другостепену пресуду али из садржине навода ревизије произилази да ревидент напада другостепену пресуду због погрешне примене ма-

теријалног права, будући да је у ревизији навео да нижестепени судови нису ценили његове материјалне прилике као ни околност да нема могућности за плаћање досуђене накнаде штете.

По мишљењу ревизијског суда предњи наводи ревидента нису основани, јер су нижестепени судови утврдили да је тужени извршио кривично дело убиства кћери тужиоца са умишљајем, а према правним правилима о проузроковању штете када је штета проузрокована намерно или крајњом непажњом нема места снижењу накнаде, па се не цени ни имовно стање штетника. Будући да је појам умишљаја у кривичном праву истоветан са појмом намере у грађанском праву, то нижестепени судови нису ни требали ценити имовно стање туженика при одређивању висине накнаде штете, стога нису погрешили у примени материјалног права како то тужени у ревизији тврди.

(Врховни суд Војводине, Пресуда бр. Рев. 791/82 од 4. III 1983)

*

Апатинска пивара из Апатина, предала је 12. маја 1982. године препоручену писмоносну пошиљку пошти у Апатину, на адресу „Апатинска пивара — продавница 200 Витез". Ова пошиљка није приспела на одредиште, није уручена примаоцу, а није ни враћена пошиљаоцу.

Том пошиљком, прималац је требао бити извештен да је наступила измена малопродајне цене пива, која ступа на снагу 15. V 1982. године. Међутим, како грешком поште прималац о измени цене није благовремено извештен, од 15. V до 17. VI 1982. године је продавао пиво по ранијим — нижим ценама, па је тако остварио мањи промет у износу од 90.083,00 динара.

Пресудом Вишег суда у Сомбору бр. Пс. — 37/83 од 24. III 1983. године усвојен је тужбени захтев апатинске пиваре те је ПТТ организација у Сомбору обавезана да тужиоцу на име накнаде штете исплати износ од 90.083,00 динара, са каматама и трошковима, а Врховни суд Војводине је одбио жалбу туженика и првостепену пресуду у целости потврдио.

Приредио:
Мирослав Здјелар

ИЗВЕШТАЈ

УПРАВНОГ ОДБОРА О РАДУ АДВОКАТСКЕ КОМОРЕ ЗА ПЕРИОД ОД 11. XII 1982. ДО 17. XII 1983.

ОПШТИ ДЕО

Органи Адвокатске коморе Војводине, изабрани на Редовној годишњој скупштини од 11. децембра 1982. године, након извршеног конституисања и формирања Комисија за поједине секторе рада наставили су са свим пословима из своје редовне надлежности, а у самом почетку су били суочени и са посебним проблемима везаним за организацију Радне заједнице Коморе.

У току протеклог периода попуњена су сва радна места у Радној заједници, те је створена могућност да администрација Коморе несметано и стручно обавља свој део послова.

Учињени су надаље први кораци да се активира рад адвокатских приправника у оквиру организације Адвокатске коморе. Представник адвокатских приправника је укључен у редован рад Управног одбора, али постоји потреба да се адвокатским приправницима пружи помоћ не само у оквиру адвокатске канцеларије у којој врше адвокатско-приправничку вежбу, већ и на плану обезбеђивања свих услова за припремање правосудног испита, надаље по питању повећавања броја приправника, посебно у местима ван Новог Сада, где су и далеко повољнији услови данас, да након завршеног стажа и положеног испита приправник може да отвори адвокатску канцеларију.

Настављен је рад свих органа Коморе, а и Општинских организација адвоката, на решавању вазда отворених питања везаних за материјални положај адвоката. Питање измене адвокатске Тарифе је коначно приведено крају, а о свим предузетим радњама чланови Коморе су обавештени на Ванредној скупштини Адвокатске коморе од 16. октобра 1983. године. Комисија за Тарифу Управног одбора Адвокатске коморе је наставила рад на припремању нове Тарифе која би била донета у току следеће 1984. године, а која би обухватила и нужне текстуалне измене, посебно оне које се указују нужним због измена прописа донетих у току последњих година.

Питање спровођења Друштвеног договора о усклађивању обавеза адвоката за задовољавање општедруштвених и заједнич-

ких потреба из 1978. године је основа на којој се данас у већини општина у Војводини регулишу обавезе адвоката. Нису престала настојања и Коморе и Општинских организација да овај Договор буде прихваћен и од стране сада заиста малог броја општина и СИЗ-ова који то до данас нису учинили. Упоредо са овим напорима Адвокатска комора путем свих својих органа упорно инсистира на томе да се и сви адвокати придржавају својих обавеза које проистичу из овог Договора, па је наставила са радом Комисија за праћење спровођења Друштвеног договора са задатком да указује на све случајеве непримењивања истог како од стране адвоката, тако и од стране свих потписника Друштвеног договора, јер је витални интерес адвоката да ова питања буду регулисана на начин који би обезбеђивао пуну сигурност адвокатима са једне стране, а и да би адвокати учествовали у алиментирању општедруштвених и заједничких потреба у границама својих реалних материјалних могућности са друге стране.

Још нису окончана настојања Адвокатске коморе у правцу обезбеђивања свих права адвоката из здравственог, пензијског и инвалидског осигурања на основама равноправног плаћања обавеза од стране адвоката са другим радним људима и адекватног обима права који би произлазио из таквог плаћања. Ово остаје и у наредном периоду важан задатак и Управног одбора и њене Комисије која се бави овим питањима.

У току протекле године изабрани органи Адвокатске коморе Војводине су:

— Активно учествовали у раду Савеза републичких и покрајинских адвокатских комора Југославије, те у оквиру истог непосредно учествовали на припреми материјала о анализи стања адвокатуре и служби правне помоћи данас у Југославији, учествовали у раду Одбора за правосуђе Скупштине СФРЈ који је разматрао наведену анализу, надаље представљали Савез адвокатских комора на Саветовању о уставности и законитости у Југославији, припремивши веома запажен реферат за исто, учествовали у активностима Савеза у оквиру Међународне уније адвоката, посебно путем потпредседника Уније, члана ове Коморе, који је на Конгресу у Луксембургу септембра 1983. године био и референт по једној од тема Конгреса, те поново изабран за потпредседника Уније за наредни период од две године. Једна од седница Председништва Савеза је у току 1983. године одржана у Панчеву.

— Учествовали у раду органа који су припремали материјал за седницу Председништва САПВ, а по питању остваривања уставне улоге правосуђа у Покрајини.

— Учествовали у раду проширених седница Врховног суда Војводине, те на саветовањима организованим од стране Виших судова на територији Војводине.

— Путем делегата у Већу произвођача Скупштине САП Војводине и представника Коморе учествовали у раду Скупштине

САП Војводине, а посебно Законодавно-правне Комисије Скупштине.

— Путем свог члана као испитивача учествовали у раду Комисије за полагање правосудног испита.

— Путем Општинских организација адвоката остваривали непосредне контакте са Општинским и Вишим судовима, те са друштвено-политичким заједницама и друштвено-политичким организацијама у свим местима где постоје адвокатске организације или адвокати обављају свој рад.

Оваква активност Адвокатске коморе Војводине представља наставак дугогодишњег рада на оспособљавању адвокатуре за обављање друштвеног задатка који има, на обезбеђивању остваривања права и слобода грађана и радних људи, на потпунијем укључивању адвоката у свакодневни живот заједница у којима живе и раде, те на искоришћавању од стране друштва свих умних способности ове организације од око 400 заиста квалификованих посленика, те је нужно у наредном периоду да се настави рад Адвокатске коморе у том правцу, и сваког појединог адвоката без обзира где живи и ради.

ПОСЕБНИ ДЕО

(период од 31. XII 1981. до 31. XII 1982. године)

Адвокати

У 1982. години бројно стање адвоката у односу на 1981. годину повећало се. На дан 31. XII 1981. године било је уписано у Именику адвоката 335 адвоката, а на дан 31. XII 1982. године 340 адвоката.

У току 1982. године уписано је 29 адвоката и то: из редова адвокатских приправника 5, судија 8, судијских приправника 1, друштвених организација 6, привреде 5, из друге коморе 3, ван радног односа 1.

Број уписаних адвоката у 1982. години (уписано је 29 адвоката) у односу на број уписаних адвоката у 1981. години (уписано је 18 адвоката) порастао је са 11 адвоката.

У 1982. години брисано је из Именика адвоката 24 адвоката и то: због пензионисања 12, због уживања пензије 2, због пресељења седишта канцеларије на територију друге коморе 3, због заснивања радног односа 3, услед смрти 3, и 1 због одласка на постдипломске студије.

У току 1982. године у деловодном протоколу Адвокатске коморе Војводине запримљена је 41 молба са захтевом за упис у Именик адвоката. Управни одбор уписао је у Именик адвоката 33 молиоца, с тим што је 4 отпочело са вршењем адвокатске делатности са 1. I 1983. године, две молбе за упис у Именик адвоката су одбијене, 4 молбе су повучене пре мериторног

одлучивања, две молбе нису решене, јер је у току прибављање мишљења Општинске организације адвоката.

У току 1982. године извршено је четири пресељења седишта адвокатских канцеларија. Постављено је 26 преузимателља адвокатских канцеларија, разрешен је један преузиматељ адвокатске канцеларије, одбијене су две молбе за пружање правне помоћи ван седишта адвокатске канцеларије, јер се нису стекли услови прописани чланом 27. став 4. Статута Адвокатске коморе Војводине. Одређено је три привремена заменика оболелим адвокатима. Одређено је шест бесплатних заступника. Један привремени заменик разрешен је дужности. Основане су две удружене — заједничке адвокатске канцеларије. Један адвокат је приступио у адвокатску радну заједницу. Издато је 29 уверења.

Адвокатске канцеларије углавном су распоређене у седишту Врховног суда Војводине, виших и општинских судова, док 17 адвоката има седиште канцеларије у 15 места Војводине у којима нема суда.

Дана 31. XII 1982. године од уписаних 340 адвоката седиште адвокатске канцеларије имали су: у Новом Саду 86, у Ади 2, у Алибунару 3, у Апатину 2, у Бачу 2, у Бачкој Паланци 5, у Бачкој Тополи 8, у Бачком Петровцу 2, у Бачком Петровом Селу 1, у Бајмоку 1, у Бечеју 5, у Белој Цркви 5, у Беочину 1, у Бездану 2, у Чантавиру 1, у Челареву 1, у Чоки 1, у Ђурђеву 1, у Футогу 2, у Хоргошу 1, у Инђији 7, у Кањи 1, у Кањижи 2, у Кикинди 6, у Ковачици 5, у Ковиљу 1, у Ковину 7, у Кули 3, у Молу 1, у Новом Бечеју 3, у Новом Кнежевцу 2, у Оцацима 3, у Палићу 1, у Панчеву 25, у Пећинцима 2, у Петроварадину 1, у Пландишту 3, у Руми 7, у Сенти 4, у Србобрану 5, у Сомбору 18, у Сремским Карловцима 1, у Сремској Митровици 14, у Старој Пазови 3, у Суботици 33, у Шиду 4, у Темерину 5, у Тителу 2, у Врбасу 4, у Вршцу 6, у Зрењанину 26 и у Жабљу 3.

Просек старосне структуре адвоката на дан 31. XII 1982. године био је 47 година.

Адвокатски приправници

У Именику адвокатских приправника Адвокатске коморе Војводине у Новом Саду на дан 31. XII 1981. године било је уписано 42 адвокатска приправника, а дана 31. XII 1982. године било је уписано 52 адвокатска приправника.

У току 1982. године уписано је 25 адвокатских приправника од којих 24 са факултета и 1 из привреде.

У току 1982. године брисано је из Именика адвокатских приправника 15 адвокатских приправника и то: 4 због уписа у Именик адвоката, 5 због заснивања радног односа, 6 због истека једногодишње адвокатско-приправничке вежбе.

У току 1982. године један адвокатски приправник променуо је адвокатско-приправничку вежбу од адвоката код адвоката, 3 адвокатска приправника прекинуло је адвокатско приправнич-

ку вежбу због одслужења војног рока, 1 адвокатски приправник наставио је адвокатско-приправничку вежбу након одслужења војног рока.

Адвокатски приправници обављали су адвокатско-приправничку вежбу у Новом Саду 32, у Бачком Петровцу 1, у Бачкој Паланци 1, у Челареву 1, у Инђији 1, у Панчеву 2, у Пландишту 1, у Руми 1, у Сомбору 1, у Старој Пазови 2, у Суботици 1, у Врбасу 1, у Вршцу 1, у Зрењанину 6.

Просек старосне структуре је 27 година.

РАД ОРГАНА КОМОРЕ

Скупштина

Адвокатска комора Војводине одржала је ванредну скупштину 5. јуна 1982. године у Новом Саду у просторијама Адвокатске коморе Војводине.

Скупштина је једногласно донела:

1. Одлуку о изменама и допунама Тарифе о наградама и накнади трошкова за рад адвоката, наложила Управном одбору да сачини пречишћени текст Тарифе на основу ове одлуке и достави Извршном већу Скупштине САП Војводине, сходно одредбама члана 17. став 2. Закона о адвокатури и служби правне помоћи на сагласност.

2. Прихватила информацију о праћењу примене Друштвеног договора за задовољавање општедруштвених и заједничких потреба, и

3. Прихватила предлог одлуке о плаћању обавезног доприноса унапред са седнице Управног одбора од 28. V 1982. године, коју је утврдила Конференција адвоката 28. V 1982. године и једногласно донела одлуку о плаћању обавезног доприноса унапред.

Адвокатска комора Војводине одржала је редовну годишњу Скупштину 11. децембра 1982. године у Новом Саду у просторијама Адвокатске коморе Војводине.

Скупштина је била изборна.

Скупштина је једногласно усвојила извештај Управног одбора о раду Адвокатске коморе Војводине за период од 12. децембра 1981. до 11. децембра 1982. године (посебни део извештаја обухвата период од 31. XII 1980. до 31. XII 1981. године), усвојила завршни рачун Адвокатске коморе Војводине за 1981. годину, усвојила извештај Комисије за преглед финансијског пословања за 1981. годину, донела Финансијски план прихода и расхода Адвокатске коморе Војводине за 1983. годину, донела одлуку о повећању чланарине за 200.— динара месечно, почев од 1. I 1983. године, усвојила извештај Управног одбора о извршеним радовима и утрошеним средствима за оправку зграде Адвокатске коморе Војводине и донела одлуку о давању разрешнице свим органима Коморе. Скупштина је изабрала органе Адвокатске коморе Војводине.

Конференција адвоката

Конференција адвоката одржала је три седнице у току 1982. године.

На XVI седници 28. V 1982. године Конференција адвоката утврдила је:

— Предлог одлуке Управног одбора о изменама и допунама Тарифе о наградама и накнади трошкова за рад адвоката.

— Прихватила је информцију о праћењу примене Друштвеног договора о усклађивању обавеза адвоката за задовољавање општедруштвених и заједничких потреба.

— Утврдила је предлог одлуке Управног одбора од 28. V 1982. године о плаћању обавезног доприноса унапред.

На XVII седници одржаној 25. IX 1982. године Конференција адвоката усвојила је опште и посебне критеријуме за изборе органа Адвокатске коморе Војводине и утврдила одлуку Управног одбора о приступању реизборности Уређивачког одбора и Уређивачког савета *Гласника* због истека мандата ових органа.

На XVIII седници одржаној 23. октобра 1982. године Конференција адвоката утврдила је:

— Кандидатску листу за изборе свих органа Адвокатске коморе Војводине.

— Именовала је Изборну комисију.

— Утврдила предлог Финансијског плана прихода и расхода Адвокатске коморе Војводине за 1983. годину и утврдила предлог Одлуке Управног одбора о повишењу чланарине адвоката за 200.— динара месечно, почев од 1. I 1983. године.

Управни одбор

Рад Управног одбора у 1982. години одвијао се нормално.

Одржано је 11 редовних седница на којима је донето 333 записничких решења.

На седницама Управног одбора учествовали су и други органи Адвокатске коморе Војводине и то: председник Вишег дисциплинског суда, председник Дисциплинског суда, Дисциплински тужилац, председник Комисије за преглед финансијског пословања, председник Комисије за статутарна и нормативна акта, председник Комисије за прописе и правну праксу, председник Комисије за сарадњу са СИЗ-ом пензијског и инвалидског осигурања и председник Комисије за доделу повеља и плакета.

Дисциплински тужилац

У 1982. години оформљено је 57 нових предмета. У истој години у 4 предмета подигнута је оптужница, у 39 предмета поступак је обустављен.

Од укупно решених 43 предмета 19 предмета су из 1981. године, а 24 предмета из 1982. године.

Виши дисциплински суд

У току 1982. године Виши дисциплински суд имао је три предмета по жалби адвоката против првостепене пресуде Дисциплинског суда.

Одржана је једна јавна седница Дисциплинског већа, па је након спроведеног поступка веће жалбу одбило и потврдило првостепену пресуду, а у једном предмету жалбу адвоката усвојило делимично, пресуду првостепеног Дисциплинског суда укинуло и предмет вратио првостепеном суду на поновно одлучивање.

Дисциплински суд

У 1982. години Дисциплински суд је заседао два пута. Расправљало се седам предмета, од тога је решено 6 предмета, а нерешен је један предмет. Дисциплински суд је изрекао једну казну брисања из Именика адвоката на девет месеци, а друге казне су биле новчане. Дисциплински суд донео је решење о привременој обустави вршења адвокатуре у једном случају до окончања дисциплинског поступка.

„Гласник"

Гласник се редовно појављивао током 1982. године и даље у улози јединог часописа за правну теорију и праксу у САП Војводини. То му је поред дуге и лепе традиције, обезбедило и афирмацију код СИЗ-а за научни рад Војводине, који већ другу годину материјално помаже штампање и излажење *Гласника.*

Уређивачки одбор је настојао да обезбеди континуитет садржине и изгледа часописа, а по могућству да још више прошири круг сарадника. Ови напори дали су резултата и они се огледају у томе да је на страницама *Гласника,* поред петорице адвоката и седам судија, сарађивало и 22 сарадника осталих професија.

Током 1982. године, у рубрици „Адвокатура и друштво", објављено је пет чланака, а међу чланцима и расправама најбројнији су они из грађанског права — 16; из области кривичног права објављено је 8 прилога, а из привредног права 4. Међу текстовима из области радног права Уређивачки одбор је одабрао 1 прилог, а исто толико и из вршног права.

У рубрици „Правна пракса" објављено је 137 прилога, а настојало се да се обезбеде и прилози од сарадника из других република и покрајина.

Уређивачки одбор се састајао 2—3 пута месечно, настојећи да међу приспелим прилозима одабере најактуелније и најбоље, а посао је био олакшан утолико што се круг сарадника све више шири.

РАД КОМИСИЈА УПРАВНОГ ОДБОРА

Комисија за међународне везе

Фебруара месеца 1982. године др Аурел Лошонц, као представник АКВ присуствовао је у Бечу (Аустрија) на Конференцији представника адвокатских комора свих земаља Европе, тзв. бечким адвокатским данима. Истој Конференцији присуствовао је адвокат Боривој Јекић, председник Савеза републичких и покрајинских адвокатских комора Југославије.

На основу дугогодишњих успостављених контаката између АКВ и Адвокатске коморе у Кечкемету, у којим контактима се годишње наизменично обављају посете од 6 представника ових адвокатских комора, пошто је делегација ове Коморе новембра 1981. године била у посети Адвокатској комори у Кечкемету, представници ове Коморе у истом броју дана 5. и 6. новембра 1982. године узвратиће посету АКВ.

Председник Савеза републичких и покрајинских адвокатских комора Југославије адвокат Боривој Јекић септембра месеца 1982. године, у својству члана Консеја Међународне уније адвоката, присуствовао је у Бечу одржаним састанцима односно Конференцији руководства.

Комисија за прописе и правну праксу

Комисија је давала мишљења о захтевима покрајинских органа, о нацртима закона и других прописа.

У организацији Комисије у сарадњи са Општинском организацијом адвоката Нови Сад одржано је више предавања са дискусијом на Јавној трибини Адвокатске коморе Војводине у Новом Саду од којих се посебно истичу: Др Андрија Гамс „Волтер као адвокат", Др Тибор Варади „Основи и начела првог југословенског закона у међународном приватном праву", Др Радомир Лукић „Морал и право".

Поједини чланови Комисије учествовали су у раду Законодавно-правне комисије Покрајинске скупштине, као и у раду — на састанцима проширених седница Грађанског одељења Врховног суда Војводине.

Библиотека

Библиотека Адвокатске коморе Војводине у Новом Саду броји 3.718 дела. У току новембра 1982. године позвани су корисници библиотеке да позајмљене књиге врате библиотеци, ради сређивања библиотеке након уређених просторија Адвокатске коморе Војводине.

Администрација Адвокатске коморе

Рад администрације Адвокатске коморе Војводине у 1982. години одвијао се добро. У деловодном протоколу запримљено је 388 предмета у току 1982. године.

Књиговодство Коморе имало је 2.425 дописа од којих 43 Општинским организацијама адвоката.

Укупан број предмета који је администрација имала у раду износио је 2.813 предмета. Администрација Адвокатске коморе Војводине посебно је била ангажована у припремама 11 седница Управног одбора, три седнице Конференције адвоката, на припремама Ванредне скупштине и редовне изборне Скупштине Адвокатске коморе Војводине.

Администрација Адвокатске коморе Војводине пружила је одговарајућу помоћ Савезу републичких и покрајинских адвокатских комора Југославије у припремама за одржавање Конференције Савеза републичких и покрајинских адвокатских комора Југославије која је одржана 15. и 16. октобра 1982. године у Новом Саду.

У администрацији Адвокатске коморе Војводине запослено је пет радника од којих 1 са високом стручном спремом, 1 са средњом стручном спремом, 1 са нижом стручном спремом и 2 радника са непотпуном нижом спремом.

Координацију рада између Управног одбора и администрације вршили су председник и секретар Управног одбора.

БИЛАНС ПРИХОДА И РАСХОДА АДВОКАТСКЕ КОМОРЕ ВОЈВОДИНЕ НА ДАН 31. XII 1982. ГОДИНЕ

Конто	Назив конта	Износ
400	материјал	299.792,35
401	утрошена енергија	3.221,60
402	производне услуге других	4.543,508,05
403	непроизводне услуге	189.843,80
405	издаци за репрезентацију	100.241,80
406	амортизација	40.146,05
408	остали материјални расходи	85.323,16
411	накнада за банкарске услуге	4.579,40
412	камате на кредите	65.700,60
413	премија осигурања	41.175,50
414	дневнице за служб. пут и накнаде других трош. радника	56.322,30
415	накнада трошкова превоза на службеном путу	83.160,00
418	остали расходи	439.185,00
420	издаци за међународну сарадњу	25.127,95
460	ЛД и накнада личних доходака	1.213.624,65
461	остали лични расходи	25.000,00
463	порези и доприноси из прихода	13.031,25
	УКУПНО РАСХОДИ:	7.228.983,46
822	део вишка прихода за фонд станова	25.698,45
824	део вишка прихода за пренос у наредну годину	155.588,18
		7.410.270,09
711	приходи од доприноса и чланарине	6.740.679,29
721	приходи од СИЗ-а	85.000,00
728	приходи од осталих КДС	900,00
730	приходи од вршења сопствене делатности	327.878,00
768	остали приходи	255.812,00
		7.410.270,09

Руководилац рачуноводства *Игњат Гавриловић*

Благајник *Јосип Хил*

Председник *Милан Миковић*

БИЛАНС СТАЊА АДВОКАТСКЕ КОМОРЕ ВОЈВОДИНЕ НА ДАН 31. XII 1982. ГОД.

Конто	Назив конта	Износ
002	— грађевински објекти	914.451,75
003	— опрема	124.455,00
008	— остала основна средства	79.455,15
010	— издвојена новчана средства за инвестиције	204.269,60
030	— удружена средства	16.780,45
080	— средства за заједничку потрошњу потр. становања	35.068,25
081	— удружена средства за зајед. потрошњу за потр. стан.	86.296,20
082	— потраживања по кредитима датим рад. др. потребе	79.049,75
084	— новчана средства за зајед. потребе и за друге потребе	1.906,90
085	— пласмани и потр. средстава заједничке потрошње	3.570,90
100	— жиро рачун	1.107.536,70
101	— благајна	26.863,20
122	— потраживања по основу доприноса и чланарине	428.875,27
140	— потраживања за авансе	201.836,31
148	— остала потраживања	36.505,80
198	— остала активна временска разграничења	5.473,80
310	— залихе материјала	43.073,66
360	— ситан инвентар у употреби	119.415,07
	УКУПНА АКТИВА:	3.514.883,76
200	— обавезе по обустављама, порез и допринос	19.824,25
220	— добављачи	139.398,05
238	— остале обавезе	231.114,39
250	— обавезе по основу личних расхода — личне расходе	56.220,00
280	— обавезе по обуст. пореза и допр. на личне расходе	30.511,75
295	— обрачунати приходи	284.383,00
296	— део вишка прихода пренетог у наредну годину	205.068,08
298	— остала пасивна временска разграничења	304.435,00
900	— пословни фонд	2.025.525,54
980	— фонд за станове	205.892,00
988	— остале обавезе по основу сред. за зајед. потрошњу	12.601,70
	УКУПНА ПАСИВА:	3.514.883,76

Руководилац рачуноводства *Игњат Гавриловић*

Благајник *Јосип Хил*

Председник *Милан Миковић*

ФИНАНСИЈСКИ ПЛАН ПРИХОДА И РАСХОДА ЗА 1984. ГОДИНУ

Конто	Назив конта	Износ динара	Укупно
	ПЛАН ПРИХОДА		
	I. РЕДОВНИ ПРИХОДИ		5.061,600,00
7112	Наплаћена чланарина	4.212.000,00	
7300	Наплаћено од издавачке делатности	849.600,00	
	II. ВАНРЕДНИ ПРИХОДИ		130.750,00
7689	Наплаћено од уписа у Именик адвоката	130.750,00	
	УКУПНИ ПРИХОДИ	5.192.350,00	5.192.350,00
	ПЛАН РАСХОДА		
4000	Канцеларијски материјал	95.000,00	
4001	Трошкови огрева	294.000,00	
4003	Трошкови матер. за одр. чистоће	15.700,00	
4010	Утрошена електрична енергија	159.500,00	
4020	Трошкови штампарских услуга	588.000,00	
4021	Инвест. одржавање основ. сред.	30.202,50	
4022	Редовно одржавање основ. сред.	17.000,00	
4023	ПТТ трошкови	79.600,00	
4031	Комуналне услуге	10.720,00	
4032	Занатске услуге	20.000,00	
4034	Трошкови ауторских хонорара	176.000,00	
4035	Трошкови стручне и период. штам.	11.700,00	
4039	Остале непроизводне услуге	109.828,00	
4060	Амортизација основних средстава	99.000,00	
4089	Остали материјални расходи	244.931,50	
410	Накнаде за банкарске услуге	4.730,00	
411	Накнаде за услуге СДК	6.000,00	
4153	Аутобуске карте на посао и са посла радника	22.816,80	
4188	Чланарина Савезној адвокатској комори	337.920,00	
4600	Лични доходи и накнаде ЛД	2.159.865,45	
4601	Регрес за годишњи одмор	50.000,00	

РАСХОДИ ФУНКЦИОНЕРА

0086	Набавка књига за библиотеку	6.000,00
4039	Годишња скупштина адвоката	39.000,00
4050	Трошкови репрезентације	25.060,45
4131	Обавезно осигурање имовине и лица	12.000,00
4140	Дневнице за службени пут у земљи	102.400,00
4142	Дневнице за служб. пут у иностр.	150.000,00
4150	Путни трошкови у земљи	176.000,00
4151	Путни трошкови у иностранству	50.000,00
4152	Накнаде функционера	10.000,00
4639	Порези и доприноси из прихода	74.375,30
468	Помоћ удовама адвоката	15.000,00
	УКУПНИ ПРИХОДИ	192.350,00

ОБРАЗЛОЖЕЊЕ

Финансијски план прихода и расхода је састављен на бази података у књиговодству Главне књиге Адвокатске коморе Војводине за период I—IX/1983. годину и на основу стварних потреба.

Сви наведени трошкови су повећани у складу са повећањем цена и трошкова живота у просеку за 33,35%.

Приходи су такође повећани, чланарина за 200,00 динара, *Гласник* за 50,00 динара месечно по адвокату ради покрића повећаних расхода.

Шеф рачуноводства
Марија Адамовић

САОПШТЕЊА

ИЗ СЕДНИЦЕ УПРАВНОГ ОДБОРА

Управни одбор Адвокатске коморе Војводине, на седници одржаној 18. XI 1983. године, донео је следећа решења:

1) Узет је на знање извештај председника и секретара Управног одбора о раду органа између две седнице.

2) Узет је на знање извештај благајника Управног одбора о стању финансијских средстава планираних за редовно пословање Коморе и извештај о прикупљеним средствима за оправку зграде Адвокатске коморе Војводине.

3) Управни одбор је усвојио предлог Финансијског плана прихода и расхода Адвокатске коморе Војводине за 1984. годину. Предлог Финансијског плана објавиће се са скупштинским материјалом.

4) Управни одбор је одредио Комисију која ће сачинити предлог Комисији за просторно планирање општине Стари град, за промену намене подрумских просторија Адвокатске коморе Војводине. Комисију сачињавају Томислав Милић, Мирослав Лотина и Драгутин Кецојевић, адвокати из Новог Сада.

5) Управни одбор је донео Одлуку о износу накнаде за употребу властитог моторног возила у службене сврхе, у висини од 15% од цене бензина по стварно пређеном километру.

(Обавештење. — Цена једне литре бензина на дан 21. XI 1983. године — обичан бензин — 63,50 динара, супер бензин — 68,00 динара).

6) Управни одбор је донео одлуку о износу накнаде дневница за службено путовање у висини од 8% просечног оствареног месечног чистог личног дохотка радника у привреди СФРЈ за претходну годину.

Уколико се посебно призна рачун за преноћиште, укупни износ дневнице са преноћиштем не може прећи 12% просечно оствареног месечног чистог личног дохотка радника у привреди СФРЈ за претходну годину.

(Обавештење. — Просечно остварени месечни чисти лични доходак радника у привреди СФРЈ за претходну годину износи 12.329,00 динара — податак Савезног завода за статистику бр. 62 од 10. III 1983. године, добијен на дан 21. XI 1983. године).

7) Управни одбор узео је на знање информацију да је Извршно веће Скупштине САПВ, на својој седници одржаној 9. XI 1983. године, дало сагласност на Одлуку о изменама и допунама Тарифе о наградама и накнади трошкова за рад адвоката коју је донела Ванредна скупштина Адвокатске коморе Војводине 16. октобра 1983. године.

Одлука о изменама и допунама Тарифе о наградама и накнади трошкова за рад адвоката биће објављена у „Службеном листу САПВ" бр. 29. од 7. децембра 1983. године.

Управни одбор је задужио Комисију за примену Тарифе да приступи изради радног нацрта нове Тарифе.

8) Управни одбор сазвао је Редовну годишњу скупштину Адвокатске коморе Војводине за дан 17. децембар 1983. године у Новом Саду. Позив са дневним редом доставиће се свим члановима Адвокатске коморе Војводине благовремено, а скупштински материјал биће објављен у „Гласнику".

9) Решењем број 389/83 уписује се у Именик адвоката Барош Недељко, са седиштем адвокатске канцеларије у Суботици, Ул. Адолфа Сингера бр. 13, са даном 25. новембар 1983. године.

10) Решењем број 452/83 уписује се у Именик адвоката Петар Борјановић, са седиштем адвокатске канцеларије у Оџацима, Штросмајерова бр. 10, а са даном 18. новембар 1983. године.

11) Решењем број 447/83 уписује се у Именик адвоката Ненезић Бранислава, са седиштем адвокатске канцеларије у Суботици, Марксов пут бр. 2, а са даном 25. новембар 1983. године.

12) Решењем број 449/83 уписује се у Именик адвокатских приправника Љиљана Томић, са адвокатско-приправничком вежбом код Веселина Томића, адвоката из Титовог Врбаса, са даном 18. новембар 1983. године.

13) Решењем број 457/83 уписује се у Именик адвокатских приправника Оливера Будаков, са адвокатско-приправничком вежбом код Мирослава Здјелара, у Адвокатској радној заједници „Законитост" из Новог Сада, са даном 18. новембар 1983. године.

14) Узима се на знање да др Никола Воргић и Зоран Вучевић, адвокати из Новог Сада, раскидају уговор о оснивању Удружене адвокатске канцеларије 1. I 1984. године. Адвокатско-приправничка вежба Воргић Александра ће се наставити код др Николе Воргића, адвоката у Новом Саду, са седиштем пресељене индивидуалне канцеларије у Улицу Лазе Телечког бр. 28. Седиште индивидуалне адвокатске канцеларије адвоката Зорана Вучевића остаје на адреси Светозара Милетића бр. 2/I.

15) Решењем број 443/83 брише се из Именика адвокатских приправника Богуновић Невенка, са вежбом код Хоровиц Владимира, адвоката у Новом Саду, са даном 23. X 1983. године.

16) Решењем број 458/83 брише се из Именика адвокатских приправника Петар Борјановић, са вежбом код Мирка Борјановића, адвоката у Новом Саду, са даном 18. XI 1983. године, због уписа у Именик адвоката.

Управни одбор
Адвокатске коморе Војводине

ОБАВЕШТЕЊЕ

УРЕЂИВАЧКИ ОДБОР „ГЛАСНИКА" ОБАВЕШТАВА СВОЈЕ ПРЕТПЛАТНИКЕ ДА ЋЕ ГОДИШЊА ПРЕТПЛАТА ЗА „ГЛАСНИК" У 1984. ГОДИНИ БИТИ ПОВИШЕНА ЗБОГ ПОВЕЋАНИХ ШТАМПАРСКИХ И ДРУГИХ УСЛУГА И ИЗНОСИЋЕ 1.200,00 ДИНАРА, ДОК ЋЕ ПОЈЕДИНИ БРОЈ ВАН ПРЕТПЛАТЕ СТАЈАТИ 100,00 ДИНАРА. ПРЕТПЛАТА ЗА ИНОСТРАНСТВО ИЗНОСИЋЕ 200 ДОЛАРА.

МОЛИМО ПРЕТПЛАТНИКЕ ДА ПРЕТПЛАТУ ДОСТАВЕ У ТОКУ ЈАНУАРА 1984. ГОДИНЕ НА ЖИРО-РАЧУН АДВОКАТСКЕ КОМОРЕ ВОЈВОДИНЕ БРОЈ 65700-678-2047, КАКО БИ ИМ СЕ „ГЛАСНИК" И НАДАЉЕ УРЕДНО ДОСТАВЉАО.

УРЕЂИВАЧКИ ОДБОР

САДРЖАЈ

ЧЛАНЦИ И РАСПРАВЕ

Др Јожеф Салма, *Догматски основи и развој правила о симуловању уговора* (наставак) — — — — — — — — 1

ПРИКАЗ

Драган Бунић, *Проф. др Обрад Перић: „Коментар кривичноправних прописа о малолетницима"* — — — — — 21

ПРАВНА ПРАКСА

Кривично право — Грађанско право (Мирослав Здјелар) — 24

ГОДИШЊА СКУПШТИНА
АДВОКАТСКЕ КОМОРЕ ВОЈВОДИНЕ

Извештај Управног одбора о раду Адвокатске коморе Војводине — — — — — — — — — — — 29
Биланс прихода и расхода АКВ за 1982. г. — — — — — 38
Биланс стања АКВ на дан 31. XII 1982. г. — — — — — 39
Финансијски план прихода и расхода за 1984. г. — — — — 40

САОПШТЕЊА

Из седнице Управног одбора — — — — — — — — 42

ЧИТАОЦИМА „ГЛАСНИКА“,

САРАДНИЦИМА,

КАО И СВИМА ЧЛАНОВИМА,

АДВОКАТСКА КОМОРА

ВОЈВОДИНЕ

✻✻✻✻✻✻✻✻✻

ЖЕЛИ

Срећну Нову

1984. годину

✻✻✻✻✻✻✻✻✻

Уређивачки савет:

Председник:
Никола Вујашковић
судија Уставног суда Војводине

Светозар Дракулић, заменик јавног правобраниоца Војводине, *Антоније Борић*, саветник покрајинског секретара за правосуђе и општу управу, *Никола Јеловац*, адвокат у Сомбору, *Васа Калишки*, адвокат у Панчеву, *Жива Коњевић*, шеф Службе за скупштинске послове Привредне коморе Војводине, *Војислав Маринков*, адвокат у Вршцу, *др Љубиша Милошевић*, редовни професор Правног факултета у Новом Саду, *Душан Мићић*, заменик секретара СИЗ-а за научни рад Војводине, *Светозар Николић*, судија Врховног суда Војводине у пензији, *Милан Рапајић*, адвокат у пензији из Новог Сада, *Војислав Рашовић*, адвокат у Сремској Митровици, *Ласло Цабафи*, директор Кадровског и општег сектора фабрике каучука у оснивању, Зрењанин, *др Петар Шарчевић*, ванредни професор Правног факултета на Ријеци, *Душан Шипка*, председник Општинског суда у Пландишту

Уређивачки одбор:
Главни и одговорни уредник

Сава Савић
адвокат у Новом Саду

Борђе Вебер, адвокат у Новом Саду, *Светозар Добросављев*, судија Општинског суда у Новом Саду, *Мирослав Здјелар*, адвокат у Новом Саду, *Живко Киселички*, судија Вишег суда у Новом Саду

Технички уредник:
Мирјана Јовановић

Гласник издаје и власник је Адвокатска комора Војводине, 21000 Нови Сад, Змај Јовина 20/I. — Телефон: 29-459. Годишња претплата 600.— дин. Претплата за иностранство 48 долара. Цена једног броја 60.— дин.

Тек. рачун 65700-678-2047. Рукописи се не враћају.

У издавању часописа учествује и Самоуправна интересна заједница за научни рад Војводине

На основу мишљења Покрајинског секретаријата за образовање, науку и културу САПВ бр. 418—18 од 23. маја 1973. године. *Гласник* је стручна публикација ослобођена основног и посебног пореза на промет.

РО Штампарија „Будућност", Шумадијска 12, Нови Сад